

Magyar hamvak Konstantinápolyban. Jelenleg a török fővárosban tartózkodó hazánkfia, dr. Oroszhegyi Józsa néhány magyar sűrűl tesz említést, melyek annál több érdeklődést bírnak, mert korunkban még többek által ismert, s csak a gyász emlékü közelmúltban kibújdosott hazafiak hamvait takarják. A kis magyar temetőben, — ugymond, — a falmelletti első sarkkőbe e szavak vannak véve: „Megállj magyar, e kopár halomnál, s emlékezz honodra, a hontalan sírhantjánál.“ E sirba Szabó József van temetve; meghalt 1859-ben. — Mellette pihennek Wesselényi József hamvai; meghalt 1858-ban. A harmadik sírban fekszik Rákóczy fejedelem házi orvosa dr. Jacobus Lang de Langenthal, meghalt 1725-ben. — Ugyane mellett magas talaju márvány sírmeder Rákóczy Józsefhamvait jelöli, e sírban azonban más pihen. — Az ötödik sírkő Csernatoni Cseh Imre emléket jelöli, a ki meghalt 1852-ben. A hatodik sírban nyugszik Kovács János, meghalt 1862-ben. Fölöttük legyen csendes a sírnak éjszakája!

Rablási kísérlet. Nehány betyárnak hihetőleg puskaporra levén szüksége, az északi vártól háromnegyed óra járásra fekvő puskaporos tornyot megtámadták, de csak a puskaporozagot kostonáltak meg, mert az ór bator ellenállása következtében megfúttak. Azota a löporrony nagyobb őrizet alatt áll.

Négy huszár kivégzése. Még ez év első havában négy Schlick-huszár kirabolt s meggyilkolt egy kereskedőt, nevével és sógornevével együtt. Ezeket e hó 15-én hajtották végre a reájok mondott halálítéletet. Mind a négy magyarországi volt; bátran léptek a bitó alá, s vég-órójokban Magyarországtól búcsúztak el.

A „Luther és kora“ című regényre az előfizetési határidőt november 15-ig meghosszabbították. (Névmagyarítás.) Spatina János helytartótanácsai fogalmazó, vezetéknevét felsőbb engedély folytán „Somkuti“-ra változtatta.

(Adakozás.) A Vasárnapi Ujság szerkesztőségéhez hétven beküldött: — Farkas László 114 éves agg számára: Pestről S. Sándor által 1 ft. 10 kr. (Az egyes adakozók: Sipos Soma 20 kr. Ajánlja 30 kr. Bakos Béla 10 kr.) — Az alföldi szülők számára: Batta-széki Farkashegyről G. J. urnál tartott szüreti ebéd alkalmával a házigazda indítványára összegyűlt 8 ft. 20 kr. — Moldvaországból Jassziból Oláh Gyula gyógyszerész által több 51 db os. arany (értéke ez idő szerint 272 ft. 34 kr.) E nemes adakozást illetőleg lásd a fentebb közölt jasszy-i levelet, hol az egyes adakozók nevei is föl vannak jegyezve.

Nemzeti színház.

Péntek, okt. 16. „Szécsi Mária,“ vagy „Murány vár ostroma“ Eredeti népszínmű dalokkal. Irta Szigeti J. — Szigetinek e legújabb műve nem áll ugyan oly magas fokon az irodalomban, mint azt róla előre hirdették: de ügyes szerkesztői darabbal s egy pár jó eredeti alakkal gazdagította a színpadot. Tárját Murány várának Gyöngyösi, Kisfaludy K. és Arany által megénekelte védelme képezi. Az előadás sikerült, s különösen Szigeti és Szatmári eleven játéka hozta mozgásba a kedélyeket. A harmadik felvonásba egy gyönyörű románcz van szőve, mely szerző-jének, Erkelnek szép nevéhez méltó.

Szombat, okt. 17. „A házasság rokkantjai“ Vigj. 3 felv. Francziából ford. Felek. Vasárnap, okt. 18. „Faust.“ Opera 5 felv. Zen. szerz. Gounod. A színház zufolásig tömve volt.

Hétfő, okt. 19. „Szécsi Mária,“ vagy „Murányvár ostroma.“ Színmű 3 felv. Irta Szigeti J.

Kedd, okt. 20. „Ernani.“ Opera 4 felv. Zen. szerzette Verdi. Elvirát Voggenhuber R. Vilma, Ernani Ceresa személyesítette. Szerda, okt. 21. „Házasság XV-ik Lajos alatt.“ Vigj. 5 felv. Dumas S. után fordította Eggressy B. Csütörtök, okt. 22. „Norma“ Opera 2 felv. Irta Romani. Zenéjét szerz. Bellini.

Budai népszínház.

Oktober 16. „Páholly az operaházban.“ Francia vigj. 1 felv. Fordította Tarnai. Ezt követte: „A dajka.“ Operette 1 felv. Zenéjét írta Offenbach.

Oktober 17. „A kofák.“ Operette 1 felv. Offenbachtól. Ezt követte: „A braziliai.“ Tréfajáték 1 felv.

Oktober 18. és 19. „Dumanan apó és fia utasa.“ Operette 3 felv. Offenbachtól.

Oktober 20. „A braziliai.“ Tréfajáték 1 felv. Fordította T. P. — Ezt követte: „A nevelő.“ Vigj. 2 szakaszban.

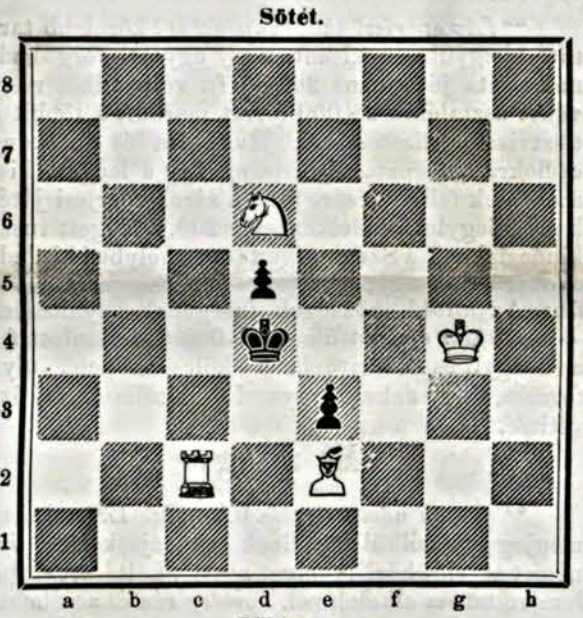
Oktober 21. „Angolosan.“ Vigj. 2 felv. és „Pelekesi nődtárs.“ második és utolsó felvonása.

Oktober 22. „III. Richard“ ötödik felvonásából a szellemek jelenése. Ezt megelőzte „A molnár“ vagy „alálkozás a létrán.“ Tréfás némajáték 1 felv.

Az előadásokat minden este a „szellemalakok mutatványa“ rekesztette be.

SAKKJÁTÉK.

200-dik sz. feladv. — Zagyva Imrétől (Debreczenben).

Világos indul, s 4-ik lépésre matot mond.

A 195-dik számú feladvány megfejtése.

Világos. Sötét. 1. Va 4 — a 7. . . . c 6 — c 5 (legjobb) 2. Va 7 — a 2. . . . b 3 — a 2; 3. B b 8 — b 2. . . . tetszés szerint. 4. B b 2 — f 2 mat.

Helyesen fejtették meg. Veszprémben: Fülöp József. Pesten: Cselkó György. — Vekerle László. — Debreczenben: Sperber F. — Nagy-Kiskindán: Wolsinger Izidor (az előbbien is). — A 194-et megfejtették még: Szegeden: Molnár Gábor és Tillyán: H. N. Lajos.

Szerkesztői mondanivaló.

6786. Szabadka. S. J. Szivesen vettük a tudósítást s némi hasznát talán még fogjuk vehetni. De kérjük szépen, szokjunk már egyszer kissé életrevalóbb, gyorsabb eljárásba. Mert az mégis rettenetes ázsiai tempó, oly eseményről, mely augusztus közepén történt, október 20-án

tudósítani egy szerkesztőt! Ha valahol, bizonyosan itt is áll az, hogy: „bis dat, qui cito dat.“ 6787. Pászto. M. B. A. „Martinuzzi“ című színműről nincs tudomásunk. Bizonyosan mondhatjuk, hogy nyomatásban nem jelent meg.

6788. Nagy-Bánya. O. B. Csak a mutatványul beküldendő képek látása után szólhatunk az ajánlathoz. Reméljük, hogy a kölcsönös megegyezés nem lesz lehetetlen. Különben pedig nincs ok a sietésre, miután egyelőre más művek vannak munkában.

6789. Szeged. Sz. L. Mai számunk tanúsítja, hogy a küldemény megjött. Az előbbi azért késett, mert akkor más hasontárgyakkal jött összeütözésbe. De ez akadály most már megszűnt. A levél végpontjában kifejezett vágy a mi ohajtásunkkal is találkozik, tehát — ott leszünk!

6790. H.-M.-Vasarhely. F. I. A jövő hónap elején örömet teljesítjük ön ohajtását. 6791. Jasszy. O. Gy. Nagy örömmel vettük önk felebaráti nemes megemlékezését a szülőkörökről. Az ég jutalmazza meg czerszeresen!

6792. Baja. D. P. Virág Benedek levelét körjük; hiszünk, hogy az is fog birni némi történetiralmi érdekl. Kazinczy Ferenc levelének eredetijét ön nevében statuk a Kisfaludy-társaság levéltárának, hol illendő helyet fognak találni számára.

6793. Pest. K. A. Alig hiszünk, hogy az ajánlott régi levelek még kiadatlan, ismeretlen okmányok volnának. Mi csak az utóbbi esetben vehetünk tekintetbe.

6794. M. Bánd. Sz. Á. Örömmel látjuk önt ismét soraink közt. A küldemények becsesek, s ha az illető arcképet megkaphatjuk, (a mire néve intézkedni fogunk), akkor kétszeres érdekl bírand a derék életrajz. Egyébiránt ajánlatának valósulását várva várjuk.

6795. Ki nem adható művek. Hattyu-dalok. — Az oszlop és hajó. — Távolból. — Az M-i temetőben. — Padlevski. — Gyönyörű özi fény. — Kezembem a lant. — Népdalok. I. Bánatvirág. II. Szabad a madárnak.

1864-dik évi naptarak.

Épen most jelentek meg Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatalában Pesten, egyetem-utca 4-ik szám alatt, az 1864-ik évre szóló következő naptarak, melyek Magyar- és Erdélyországban minden könyvtáros- és könyvtárnél is kaphatók, ugymint:

Kakas Marton humorisztikus naptára. Hatodik évfolyam. Számos élces képpel. Csinos borítékba fűzve. Ára 80 kr.

István bácsi naptára. Kilencedik évfolyam. Szerkeszté Majer István. Képekkel, szines borítékba fűzve. Ára 50 kr.

Lidérc-naptár. Harmadik évfolyam. Képekkel. Tartalmát képek: rémtörténetek, lélekjelenségek, bünesetek, csodálatos tünemények, tündérrégek, vadász- és utikalandók stb. Tarka és szépen kifestett borítékba fűzve. Ára 60 kr.

A magyar nép naptára. Szerkeszté Tatár Péter 4-rét. Képekkel és tarka borítékkal (Oleó szép naptár). Paprika Jancsi képes kalendáriuma. 4-rét. Szerkeszté Tatár Péter. Csinos borítékba fűzve (a legolcsóbb naptár).

VASÁRNAPI UJSÁG és Politikai Ujdonságok

október—decemberi évnegyedes folyamára ezennel új előfizetés nyitattik.

Előfizetési feltételek:

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt postán küldve, vagy Buda-Pesten házhoz hordva:

Évnegyedre (október—december) 2 ft. 50 kr.

Csupán Vasárnapi Ujság:

Évnegyedre (október—december) 1 ft. 50 kr.

Csupán Politikai Ujdonságok:

Évnegyedre (október—december) 1 ft. 50 kr.

Tíz előfizetett példányra gyűjtőinknek egy tisztelet-példánnyal szolgálunk. A pénzes levelek bérmentes küldése kéretik.

A Vasárn. Ujság és Polit. Ujdonságok kiadó-hivatala. (Pest, egyetem-utca 4-ik szám alatt.)

TARTALOM.

Kántorné (arckép). — Bánfi Dénesné. Fejes István. — Egy lengyel történet. Jókai Mór. — A Tisza bölcsője (képpel). P. Szathmáry Károly. — Mexikói élet (képpel). Szabernyi J. — Az erdők befolyása az éghalra. Dr. B. L. Levél Moldvaországból. — Egyveleg. — Tárház: Egyház és iskola. — Ipar, gazdaság, kereskedés. — Közintézetek, egyletek. — Mi ujság? — Nemzeti színház. — Budai népszínház. — Sakkjáték — Szerkesztői mondanivaló. — Heti naptár.

Felölös szerkesztő Pákh Albert. (Lak. magyar-utca 1. sz.)

Előfizetési feltételek 1863-dik évre: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. Fél évre 5 ft. — Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft.

Kostyál Ádám.

Lapunk egyik célja, oly honfiakat, kik a nemzet bármelyik osztályához tartozva, az osztályunk diszére s becsületére váltak, megismertetni az olvasó közönséggel. A jelen kép és életrajz által hazánk iparos osztályának egyik kiváló diszt, a polgári, honfiai és felebaráti erényekben gazdag férfit, thar-nói Kostyál Ádám pesti volt szabómestert mutatjuk be.

Kostyál Ádám született 1792-ik évi febr. 2-kán Trencsénmegye Alsó-Motesicz nevű helységében, szegény nemes szülőktől. Szülőhelyén iskola nem lévén, még csak iskolába sem járhatott, s így írni és olvasni sem tudott, minek nélkülözését az életben keserű tapasztalván, erősen feltette magában, hogy mihelyt az ég megsegíti, első gondja lesz, szülőhelyén iskolát alapítani. Az ég meghallgatta ohajtását, s midőn ügyessége és szorgalma által neve ismeretessé lett, s ennek folytán vagyonsodni kezdett, első teendője volt, fogadását megtartani.

Kostyál Ádám, a jó nevű pesti szabómester ugyanis egy tanító számára Alsó-Motesiczon 30 hold földet vett, és iskolát építtetett, nem különben a szegény tanulók számára iskolakönyv beszerzési alapról is gondoskodott, miáltal az iskola meg lett alapítva. S midőn a derék alapító évek mulva szülőföldét meglátogatta, az iskolás fiuk tanítójukkal s a falu előljáróival zászlókkal jöttek eléje, s zajos tisztelettel és szeretettel fogadták.

A mi szabó-mesterségét illeti, bátran el lehet róla mondani, hogy az ujabbkoru magyar viselet Kostyálnak köszönhető; a régi széles galléru, szűk mellű és keskeny vállu magyar öltönyök helyett, ő egészen újakat teremtett; kizárólag az ő érdeme a mostani magyar polgári ruha czélszerű készítése, mert az előbbi kemény és kitömött mellű volt, mi a viselést kényelmetlenülé tévé. Ő volt az első, ki a magyar diszruhákat illetőleg egész a XIII-dik századtól kezdve összeállította az ismert diszviselleteket egy albumban, s ezekből tervezett új, csupán általa kezdett magyar diszruhákat a lehető legjobb izléssel; egyuttal a papi és katonai

diszruhák is jeles mestere volt. Üzlete oly nagy hirre kapott, s oly nagy kiterjedést nyert, hogy 50 segéddel dolgozott; hire a haza határain tul is annyira elterjedt, hogy az akkor uralkodott II-ik Mahmud török császár egészen magyaros diszruhát viselt, és azt Kostyál Ádám által készítetté, nemkülönbén Demidoff orosz hercegnek, orosz huszár-tábornoki ruháját szintén ő készíté. Magyar főuraink pedig kivétel nélkül mind nála készítették diszöltönyeiket.

Ezen nagy üzletből természetesen nagy jövedelmei is voltak, de gyermeke nem lévén, a vagyonszerzés nem volt szenvedélye. A természet ezen mostohaságát azzal

KOSTYÁL ÁDÁM.

pótolá, hogy gyermekeket örökbe fogadott, s mindössze 21 gyermeket egészen kitanítottva nevelt fel. Azonban e felebaráti nemes indulata csak ritkán termett számára hála-virágokat.

Vagyonával másképp sem fukarkodott. Jótékony czélokra tehetségéhez mértén áldo-

zott mindig. Erről a nemzeti színház is tehet igen szép tanúságot, mert annak keletkezésekor a ruhatárt, mi egyik főkéllék és főhiány volt, mintegy ő teremtette. mert a színház számára 20 segéddel egy hónapon át minden díj nélkül dolgozott, sőt még a segédek is sajátjából fizette. Ujabb időkben a „Szigetvári vértanúkban“ Zrínyi öltönyét, mely több száz forintba került, szintén ajándékol adta a nemzeti színháznak, s egészen élte végeig tántoríthatlan vonzalommal viseltetvén ez intézet iránt, a ruhatárt illetőleg mint utasító és tanácsadó folytonosan gyamolítá azt.

Midőn 1860-ban a magyar öltözet ismét régi jogaiba lön visszahelyezve, veterán szabómesterünk már nem birt ugyan saját üzlettel, hanem fiatalabb pályatársainak a legszivesebben osztogatott tanácsokat a magyar ruha czélszerű készítése iránt. Életének utolsó éveit a világtól elvonulva, szegénységben töltötte.

Végző napjai, ha nem voltak is rózsaszínűek, de pályatársai el nem hagyták, sőt szűkeiket pótolni eléggé igyekeztek. Az igaz, hogy az egykor jómódú pesti szabómester kórházban halt meg, de csak akkor vitték a pesti polgári kórházba, midőn már nagyobb ápolásra volt szüksége, de ott is tisztességes magán szobában fektült, és jó ápolásban részesült. Ott is halt meg f. évi aug. 2-kán. Holt teteme a kórházból kihozatván, lakásáról temettetett el aug. 4-ikén.

Pályatársai érdemeihez méltó fényes temetést rendeztek számára. Négy czéh jelent meg tisztelettel a temetésen, s fáklyákkal kísérték a hatlovas gyászkozsit, melyet annak tulajdonosa minden díj nélkül az elhunyt iránti szívességből adott át. Hogy e derék honpolgárnak sok barátja és tisztelője volt, azt a nagy számú gyász-közönség tanúsítja,

kik is hosszú sorban kísérték az elhunyt temetést a kerepesi temetőbe, hol örök álmát aluszsza. — Emléke polgártársai körében soká fennfog maradni s neve nemcsak a pesti szabócseh, hanem az ujabb magyar viselet történetébe is diszes betükkel van beírva. — y.

Table with columns for dates and events: Hó-és hetinap, Katholikus és Protestáns naptár, Görög-orosz naptár, Izraeliták naptára, Nap-kele, nap-dele, nap-nyug., Hold-kele, hold-dele, hold-nyug. It lists various religious and astronomical events for the month of October.

Koronázási jelenet.

Nyolczvanötöt írnak felül
Ezerháromszázon,
Fényes urak járnak-kelnek
Székes-Fehérváron.
Vége felé siet az év:
A leáldozó nap.
Más esztendő fog már látni,
Midőn felkel holnap.

De mielőtt mai utját
Végezné az égen,
Illő tudni, magyarföldön
A mi véghez-mégyn...
Tenger a nép az utcázkon,
Mégis olyan néma,
Itt-ott támad csak egy-két szó:
Mi történik még ma?

Ime, nyilnak már ajtóit
A fényes egyházaknak;
Menjünk, menjünk a templomba,
Királyt koronáznak!
Milyen pompás, milyen fényes
Az az oltárszámoly!
Oda fog letérdepelni
Majd a király, Károly...

Meg van mélyen illetőde,
A ki nem csak bámul.
Hanem tud is gondolkodni
A sors mivoltáról...
Itt a nép ünnepi fényben
A nap hőét várja,
Ott sötétlik Nagy Lajosnak
Márvány kápolnája.

Most áthat a nép moraján
Harangok zugása;
Hullámozni kezd a tömeg:
Hogy, a ki jön, lássa...
Várnak feszült figyelemmel,
Megint minden néma,
Egy-egy sohaj tévedez csak
A nagy csendben, néha...

Helyet, itt van! most lépett be
A fényes kisérlet:
Drága prémes, aranyos nép
Között Károly lépett;
És legutól két gyászalak...
Fátyolvonza jönnek;
Átragyognak a fátylon
Titkos, fájó könyek.

Suttogás kél: kik lehetnek?...
Ilyen nagy, mély gyászba!
Lajos király bús özvegye,
A más árva lánya...
S a sokaság kebelében
Fájó részvét népet;
Károly után látván ezt a
Két sötétlő árnyat.

Oh be szépek, oh be búsak
Azok a királynék!
Fényes napnak hunyta után
Jaj be nagy az árnyék!
Jaj be szépek, jaj be búsak
Azok a királynék...
Nap lehetne mind a kettő,
S mind a kettő árnyék!...

Most a király helyet foglal
Aranyozott trónon;
Arca kigyul, meg elsápad,
Küzd százféle módon:
Felsőtétlik szeme előtt
A fekete márvány,
A hol a nagy király, Lajos
Nyugoszik sir-ágyán...

A két gyászos alak pedig
Oda siet épen...
Függ rajtuk a nép figyelme,
Mint egy oltárképen;
Gyászoló nők szeméből
Hull a bánat gyöngye,
Öntözi a hideg márványt
Szemök forró könyve.

Megható kép, egy királynő,
S egy királyi árva,
Bánatos, bús zokogással
Ilyen nagy, mély gyászba!

Kél szívökben a fájdalom!
Kél szívökben bosszu...
Ez az ősi szertartás, itt
Nekik olyan hosszú!...

Az özvegynek villám leszen
Lelkén a gondolat,
Lelke sötét borúiból
A könyzápor szakad:
„Nagy ég, és templom-boltozat
Omoljatok reám...
S lakolj e tettért, rólam el-
Felejtkező hazám!”

„Oh Nagy Lajos, tekints alá...
Nézd, trónodon ki ül.
Nézd, ennyi nép közt özvegyed,
S leányod egyedül...
Isten, mutass egy csillagot
Éltem borus egén;
Segíts!... avagy csak adj erőt,
És... és... segíték én!”...

Mily harez dül anyja keblében
Jól sejtí Mária,
S mélyebben sebzí őt is a
Keserv éles nyila;
Mint éjfelén a siri füz,
A köre ráborul,
— Mely oly sötét — sir, sir, zokog
Kimondhatatlanul!

S a részvét, fájó érzelem
Mindet szívet bejár.
Meggrendül a néző tömeg,
Zúg, mint a tenger-ár.
Az oltárgyertya mintha mind
Világát vesztené...
A tömjénfüst csak szétterül,
Nem száll a menny felé...

Mig a két nő így sir, zokog:
Hangzik a szent ének;
Majd az érek kérdést teszen
Szokásként, a népek:
„En fiaim, tetszik-e új
Királyotok Károly?”
Itt egy-két hang felel: „tetszik!”
Ott, zugás kél, távol...

Ugyan mi a gondolatod
Magyarok királya?
Nehéz lesz a te fejednek
E hon koronája!
Mért fakad a köny szemeden;
Tán már most is éget...
Vagy fáj: hogy nem harsog a nép
Aján dicsőségé?...

Nézd azt a két gyászos asszonyt;
Nézzed ezt a népet;
Nem oly könnyű eltörülni
A régi emléket!
Kik hazából ide hivatnak
Nem szerettek téged!
Jobb lett volna meghallgatni
Hű nőd, feleséged!

Midőn otthon könyes szemmel
Marasztgatott szépen:
Tudta, hogy a hálátlanság
Igen nagy bün, szégyen;
S te jöttél... csak úgy, mint vendég,
Szíved jó szántából...
Most a gazdát kiszorított
Ősi jogból, házból...

Fejedet már Magyarország
Fényes koronája.
Két gyászos nő keserűen
Fel-feltekint rája.
Csillag, ragyog a korona,
Mint a nap, ha feljő;
Gyászruhában a két asszony
Bús, fekete felhő...

Károly király, sejtend-e: hogy
Sötét felhők keble
Gyűjtögeti a villámot
Koronás fejedre?
Sejtend-e, hogy szellőfúvás
Még viharrá nőhet?...
Jobb, ha futnál: fátylon alatt
Szóvik szemfedődet!...

Soós Miklós.

Egy lengyel történet.

Novella.

JÓKAI MÓRTÓL.

(Folytatás.)

A vasut más országba vitte az utazókat.
Larisse bágyadt volt több éji álmatlan-
ság miatt s panaszkodott, hogy még sem bir
egy percze is elaludni.

— Hajtsa ön fejét vállamra, a kedvesem;
mondá Zseminszky. Majd én mesélni fogok
önnek valamit, a min el fog aludni. Még egy
év előtt nekem is volt, a ki így fejét vál-
lamra hajtsa, nóm. Hedvig volt a neve. Ilyen
szép szemei voltak, mint önnek, a hangja is
sokszor úgy hasonlít hozzá, különösen, mi-
kor indulatba jön.

— Meghalt?

— Megölte magát. Nem. Megölték. Egy
nemzeti emléktüneten a templomokból min-
den gyászruhába öltözött asszonyt elhur-
coltak és a felegvárba zárták őket. Én cse-
des, hidegvérű, ovatos ember vagyok, a mint
ön azt néhány nap óta tapasztalhatta; nem
hirtelenkedtem el semmit. Ha valakit meg
akarok szabadítani, először kiszámítom, hogy
mit tegyek, nehogy még nagyobb bajba ke-
verjem. Eljártam minden utat, hogy nőmet
kiszabadíthassam a fogságból s kieszközöl-
tem számára az elbocsátási engedélyt. Hi-
szem nem volt szegénynek oly nagy vétke;
csak hogy gyászruhát viselt és imádkozott.
A férfi nagyot sóhajta és sokáig hall-
gatott.

Larisse vizsga figyelemmel nézett fel reá.

— Csak hagyja ön fejét a vállamon. Én
nem nézhetem nóm szeméibe többé. Anikoff
tábornok volt a foglyok felügyelője, hozzá
mentem az elbocsátási parancsra. Ott lát-
tam egyetlen egyszerű életben ezt az em-
bert: no és aztán még egyszer, de már akkor
nem látott ő engem. Ez az egy látás elég
volt arra, hogy még a tulvilágban is rá em-
keztem. Mutattam neki a szabadító írást, ő
elmosolyodott rá. Hiszen nagy oka volt mo-
solyogni. Azt felelte: „ön későn jött, önnek a
neje tegnap meghalt, és ma eltemetett.”
„Miben halt meg?” — Tudom is én; az asz-
szonyok gyöngé portékák, könnyen halnak.”
Larisse már nem nézett Zseminszkyre;
szemei tele voltak könnyel.

— Többet nem kérdeztem azután tőle.
Éjszaka négy külvárosi munkást rábírtam,
hogy titokban eljöjjenek velem a váraos
alatti sirkertbe, a hová a meghalt foglyokat
temetik s a legujabb sirt segítsenek fölbon-
tani. Rátaláltam. Egy férj, a ki szeret, ne ta-
lálma-e rá arra a sirra, a hol neje fekszik?
bárha kereszt síncs eléje téve. A fiuk jól dol-
goztak, félóra múlva a holttestre akadtunk,
mely koporsó nélkül, halotti köntös, szem-
fedő nélkül csak úgy a földbe volt elásva.
Kiemeltük onnan. Egy tolvajlámpa volt
velünk, azzal lenn a sűrűregben megvilági-
tottuk alakját. Az arcra ráismertem, de az
alakra alig. Egy roncs-tetem volt az. Két
karja eltörve, koponyája éktelenül bezuava;
— vállait néztem; azokon egymást kereszt-
tül kasul éró fekete vonalok látszottak.

— Mi az?

— Majd meghallja ön. Két sírásó lenn
volt velem az üregben; hárman együtt ta-
lálhattuk ezt az enigmát, — a mit a sors
egy összezúzott hullában elénk adott. —
„Ezek a vonalok kancsuakitések;” mondá
az egyik. „Ezek a csonttörések olyanok,
mint mikor valaki magas épületből köve-
zett udvarra leugrik.” — Én aztán kiegé-
szítém a talányt. „Ott benn megkorbácsolták
öt, s ő szegényében leugrott a folyosó abla-
kából. Anikoff mosolygott. Ő tette ezt.”

Larisse kezei görcsösen fonódtak a len-
gyel karja körül.

— E percztől fogva nem imádkoztam
többé. Nem mondhattam el azt: „és bocsásd
meg a mi vétkeinket, miképen mi is megbö-
csátunk ellenünk vétetteknek;” — mert én
nem bocsátok meg soha. Nóm holttestét még
azon éjjel eltemettem szentelt földbe; a
lelkész, a ki bennünket összeesketett, volt je-
len eltakarításánál s azután nem gondoltam
egyébre, mint az ő összetört testére. — Szép
vagyonom volt, azt eladtam, a hogy vették;
a készpénzt letettem egy ismerős bankárnál,
a kitől nyugtát sem kértem róla. Ha én elő-
kerülök, nyugtáivány lesz kézszorításunk;
ha nem jövök elő, más ne foglalhassa el azt
egy ostoba papírdarabbal, a mit nálam meg-
találhatnak. — Harmadnapra elfogtak szá-
lásomon.

— Istenem!

— Kiderült a halott eltűnése a sirból:
még pedig nagyon egyszerűen; a tér szűk,
a lakosok szaporodnak. Egy este valami új
halottat akartak még ugyanabba a sirba
temni, a hol nóm feküdt s így rájöttek, hogy ő
nincs ott. Igen természetesen okoskodtak, mi-
dön azt gondolák, hogy azt más nem vihette el,
mint én; s elfogtak. Négy hétig voltam
zárván, anélkül, hogy vallomást csikarhattak
volna ki belőlem. Mik történtek azalatt
velem; azt én önnek, kedves Larisse, elmon-
dani nem fogom, mert azzal örök időkre
elriasztanám csendes álmaim. — A negyedik
héten az a négy munkás, a ki a sirt felbon-
tani segített, megtudva, hogy engemet azért
vállaltak, hogy társaimat kiadjam, önkényt
föjleszté magát.

— Pedig közönséges emberek.

— Ah, Larisse. Ez a vérel itatott föld
ugy szűli a nagy jellemeket, mint az ujvilág
a növények óriásait; a mi máskor cserje
volt, az most szálfá! — Ekkor azután ösz-
szeszedtek bennünket, s elküldtek arra a
hosszu útra, melynek egyik vége a Visztulá-
nál kezdődik, a másik az Ural-hegységnek vég-
ződik, és a mely folyton-folyvást utazókkal
van rakva, a kik soha visszafelé nem jönnek.
Larisse összeborzadt, úgy fázott csak az
eszmétől is.

— Sokan voltak, tán háromszázan is;
urak, szolgák, férfiak, asszonyok; elveszett
emberek mind. Nagyobb részüik gyalog,
többnyire lánczccsal kezükön, lábukon. Én és
még néhányan, kik a járást nem bírtuk, sze-
kéren követtük őket. Előtte, utána, mellette
a szomorú karavánnak fegyveres lovasok
ügettek, kik félreterelték a népet az utból,
nehogy valaki még tán egy rokonát ismer-
hesse fel a rongyolt alakok között; a ki elfá-
radt, elmaradt, azt terelték odább. Mellé-
sen megemlíthetem, hogy mikor elindultunk,
huszonkét fok volt a hideg; ezt a tábori or-
vostól hallám, a ki utasításokat adott a kisé-
rőknek, hogy ha az utban netalán valakinek
keze lába elfagyyna, hogyan kell vele bánni?

— És mindig feljebb mentek északnak?
— Hja biz a jámbor kísérek nem nagy
mulatságukat találták abban, hogy fagyott
embereket ápolgassanak. Moszkváig csak két
harmadrésze jutott el a karavánnak.

— A többi hova lett?
— Ne kérdeje azt, Larisse. A többi jó he-
lyen van. Mikor egy-egy utféli csárdánál
megálltunk pihenni, s egy-egy fogoly előállt
mutatni, hogy a keze meg van fagyva: oh
az olyan sajtáságos látvány, Larisse! Mintha
átlátszó viaszból volna az embernek minden
ujja, az egész keze egy porcellán kéz. A
kozákok olyan jókat nevettek rajta: ha az
ember egy ilyen viaszkéznek egyik ujjára
rápeczel, ha az lepattan izben s nagyot
pendül a fagyon, mint valami jégcsap.

— Ah!

— Én sokszor láttam azt. És aztán egy-
szer egyszer elkezdett valaki a menet közül

tántorogni, azután elesett, kísérei egy darab
ideig ütötték, társai egy kis ideig hurcol-
ták, azután félre fektették az országot szé-
lére. Az már meg volt fagyva.

— És ott maradt?

— Nem. A farkasok elvitték.

— Oh, ön iszonyukat mond.

— Abban a kalitkában, melyen engem
vittek, volt egy fiatal ember, a kit titkos to-
borzással vádoltak. Szép fiu volt. Az egész
uton hallgatott, nem is szíszegett. Nem kért,
nem parancsolt semmit. Egyszer késő estére
maradtunk el egy hosszú állomáson. Az idő
naplemente után még hidegebb lett. Süri
barna köd lepte el az egész tájat, mely zú-
marával vonta be szakállainkat, a lovak söré-
nyét, s a kozákok csalmaít. Előtte való nap
sok hó esett, a lovak és gyalogjárók nehezen
tudták benne haladni. Ekkor az én hallgató
utitársam egyszerre megszólalt, elkezdett
hevesen szónokolni: „előre! a kaszások tá-
madjanak! Utánam a ki férfi. Ne féljétek az
ágyutól; az nem bánt! Hol a zászló? Ide a
kardommal. Előre!”

— Mi volt az?

— Az volt, hogy a megfagyást néhány
perczezel a tébolyodás előzi meg. Mielőtt
meghalna bele az ember, előbb megőrül.

(Folytatás következik.)

A Tisza bölcsője.

(Emlékiül a jó máramarosiaknak.)

Irta P. SZATHMÁRY KÁROLY.

(Folytatás.)

V.

Ferenz- vagy Rapaics-völgy. Fournir-gyár.
Técső. Népellet.

Férjüztató a viski várhegyi fűrdőből igen
kellemes sétát, vagy sétalovaglásat tehet az
oda nem messze fekvő ferenz- vagy rai-
paics-völgyi üveggyárhoz, mely az anélkül
sem nagyon zajos fűrdői egyhanguságot kel-
lemesen szakíthatja meg. Különben azt hi-
szem, azóta a szekérút is jóval járhatóbbá
van téve, különösen a szatmármegyeyi ven-
dégek kedvéért, kik így a técsői „Bérczen”
átjövve, a kellemes fűrdőhelyt sokkal köze-
lebb érik, s legszámosabban is használják.

Az üveggyár az említett „Bércz” alatti
kellemes völgyben fekszik, mely az alatt
kanyargó Tiszára nyit feleséges kilátást.
Kettős nevének eredete a következő.

Több évvel a forradalom előtt egy Ries
nevű felügyelő alatt meglehetősen élénken
mozgott itt a gyári munka; a kamara csino-
san beállította volt a telepet, s az akkori
uralkodó nevére elnevezte Ferenz-völgynek.

A gyár kezelője azonban, ugylátszik, in-
kább volt műkedvelő és műbarát, mint
gyárnök. Csinos lakkázat, gyönyörű kertet,
valóságos kis édent teremtett maga körül s
nemes szenvedélyeinek élt.

Életében-e már, vagy halálával követke-
zett be a gyár hanyatlása, nem tudom; annyi
bizonyos, hogy a 48-ki napok a völgyet
csaknem pusztán találták.

Nincs valami szomorubb, mint az ily ki-
halt gyárhely. Ott állanak hidegen, ki-
és bedől oldallal a roppant kemenczék; a fede-
lek korhadásnak indulnak; az ajtók, kapufe-
lek leterülnek, s az egykor gyönyörű kert
elvadul, s mint a rozsz tükök, mindent visz-
zásán mutat.

A szabad természet mindig szép; de a
hol az emberi szorgalom küzdött és küzdel-
mét hirtelen meg kellett szüntetnie, minden
elhanyagolt kéznyom kellemetlenül hat a
nézre. — A faragatlan szikla szép; a félig
kivészett de félbehagyott szobortól undor-
rodva kellefordulunk.

1848 végén, midőn rácz véreink a roszul

magyarozott alkotmány ellen a capacitatio
legvadabb fegyvereivel léptek föl s Kárpá-
toktól majdnem Adriáig zengett, hogy: „a
haza veszélyben van;” sereg és készletek
pedig, melyekkel e veszélyt megelőzni se-
gítsenek, sehoh: az elhagyott völgyben a
kormányrendeletére egyszerre egy tekin-
télyes katonai férfiú jelenik meg; a völgy
magnépesül és hangossá lesz; a természet
erői járomba fogatnak s pár hét alatt lesz az
elhagyott üveggyárból — pompás löpörgyár,
valamint a polyánai szeggyárból puska- és
ágyu-öntőde, mely képes a haza száükségle-
teinek megfelelni.

Az erélyes ezredes neve Rapaics volt s
így lett rövid időre a Ferenz-völgyből Ra-
paics-völgy. Azóta újra változott a név, vál-
tozott a gazda, változott a gyár. Ki tudja,
hol vannak most az egykoriak?

A gyár jelenlegi felügyelője Rényi Jó-
zsef ur, ritka műveltségű, mondhatnám, mű-
vészi lelkű férfiú, kinek körzete s félreeső
vidéken igen kellemesen lep meg.

Rényi urnak is megvannak noble pas-
sioi: csinosan fest, kitünően zongorázik, de
a gyár jövőjét is szíven hordja, úgy hogy
az nehezen volt még valaha berendezetebb
állapotban s az illetők vas szorgalmattól
bátran várhatni, hogy ez üveg-gyár a vidé-
kén minden idegen árunk — még a fény-
üzésieknek behozatalát is feleslegessé teszi.

Az üveg-gyárak mozgalma, kivált mi-
után besötétedett, meglepő látványt nyújt.
A füstleptet, fekete arcu munkások az erős
világítás mellett mint alvilági lények tűn-
nek föl, kik mintegy szeszélyből látszanak
játsszani e sárga világító gömbökkel, me-
lyek minden pillanatban változtatják alak-
jokat. Azon műhelyben, hol a világok ké-
szülnek, ekképen működhetnek óriások azon
nagy buborékokkal, melyeknek önhitt iva-
doka később eget ostromolni készül. Alig 50
vagy száz lépésnyire a Ferenz-völgy utolsó
házától van az a csaknem öseredetiségében
levő savanyuvízforrás, melyet Tognio ta-
nárn Máramaros egyik legfontosabb kincse-
nek nevez. Vegyelemzését is neki köszön-
hetjük. Eszerint van benne szénasavas mész-
éleg, széns. keseréleg, széns. szikéleg igen
nagy mennyiségben, vaslécs, szikhalvag,
szikéleg és kovasav.

A forrás csakis famedenczével ellátva,
néhány lépésnyire a szatmári utvonaltól
gyönyörű bükkerdő s egy havasi patak kö-
zött buzog fel. — Házhöz hordva sikerrel
használták görvélyes, sömörös bajokban,
emésztési rendetlenségben, gilisztakórban,
csúszos, köszvényes bajokban stb.

Szaga a víznek nincs, ize savanyu sós, s
erősen égvényes; mint annyi más, ez is Mae-
censára vár. Most csak szükkörü vidéke
használja.

A gyártól jól épített kigyóút vezet le a
técsői Tisza-hidhoz, de mielőtt ide leszáll-
nánk, tekintsünk be itt e kis fűrészmalmomba,
mely magasan a tiszaparton mint fecskéfé-
szek függ, s mint magán-vállalat, csendben,
de sikerrel és ügyesen dolgozik.

Ez egy kisszerű furnir-gyár, *) mely a
szébbnél szebb máramarosi termékeket
hasogatja boríték-fává. Ez itt nevezetes ke-
reskedelmi és iparcsikké válhatnak.

Alig lehet szebb furnirokat képzelné,
mint a minőt a máramarosi habos körízsfá,
a vízi jegenyegyökér, vad cseresznye s vö-
rös tiszafa adnak. Ezekből egy kis mutat-
ványt láttunk volt annak idejében a londoni
kiállításra is kiküldetni és ott is szembetűnt.
Ezék olcsósága miatt, sokszor közönséges
házaknál, itt oly butordarabokat lát az em-

*) Szinte restellem, hogy a furnir szót magyarra
fordítani nem tudom; mintha valahol valakitől „hárcsa”-
nak hallottam volna. Sz. K.

ber, melyek az első aristokrata szalonjában is helyet foglalhatnak.

Egész Máramaros megyében egyetlen alföldi jellegű város van, és ez — *Técső*.

A kanyargó Tisza partján terül a demokrat tekintetű városka, melynek öléből magasabb paloták kiemelkedése nem zavarja az egyformaságot. Egyedül az Isten házának magas tornya emelkedik ki négy kis tornyocskájával, mintegy utmutatóul az utasnak, épen mint az alföldön.

A szatmármegyei utvonal itt vág be a sziget-husztiba, mely vízszint e ponton vágja át jól alkotott fahíddal a Tiszát; — e két körülmény némi élénkséget ad a városnak.

Técső az öt koronaváros egyike s mint ilyen mindenütt előfordul, társaival együtt a diplomákban; mintegy 2000, nagyobbára magyar lakost számít, kik igazi magyar szokásait ennyi idegen elem közepett is a legdicseretesebben megtartották.

Csak piacznán van néhány emeletes ház, a többiek mind anynyian egyenlő mintára vannak építve. Építkezések sokban hasonlít a kalotaszegi-ekéhez Erdélyben, valamint viselőik és szokásaik is.

Tornáczos lakot építnek, az utcára pinccével s a pince felett ugyan csak az utcára nyíló vendégszobával, mely csaknem elmaradhatlan s mindenkor csinosan tartatik, a család közönséges használatára csak a legkiválóbb esetekben használtatván.

Técső magyar népessége, néhány család kivételével, reformált vallást követ; az öreg templom lehet pár száz éves, de régiségre a szigeti- és husztival nem mérközhetik.

A técsői kiválóan földmiveléssel, legfőleg fuvarozással foglalkozók; igényeikre nézve mérsékelték, és azért tehetősek mondhatók. Tudományos pályákra ritka atya neveli gyermekét; de a jó rendben tartott népiskola s a magyarnak vele született tehetségeiértelmes földmivelőket, ügyes gazdákat és honszerető férfiakat nevelnek; ehhez járult közelebbi időkben egy szerény olvasó-társulat is, melynek, valamint a nép helyes irányban való conservativismusanak hű megőrzését, a derék lelkész és esperes, nt. Batizi András urnak köszönhetni, ki hiveinek örömeit és bánatát eleven kedéllyel és igazi patriarchális szellemben osztja.

A gabnaneműek ugyan inkább csak arra szolgálnak, hogy a házi tűzhely szükségét lássák

el; de van a técsőieknek oly termelési tárgyuk is, mely kiviteli cikkül szolgál. — Ilyen például a káposzta, minőhöz hasonló szépségűt ritka helyen láthatni; — 15—20 fontos sem ritkaság. Ezeket ritka szorgalommal tenyésztik az ügyes técsői gazdasszonyok az úgynevezett „kertaljakon.“ Így nevezik azon földeket, melyek a belső telek végéhez nyulnak s épen a káposzta, kender, s régebben a szintén kitűnő dohány végett különös művelésben részesültek.

Ezenkívül a „lázakon,“ mint erdőközi legelőket nevezik, nagy mennyiségű gyümölcsfák van; különösen alma, néha annyi, hogy a Tiszán le Ujlakig szállítják. De erre nézve bátran megjegyezhetjük, hogy a jó técsőieknek a gyümölcsnél a minőségre is tekintettel kellene lenniök, nemcsak a mennyiségre. Az oltás csak most kezd szokássá válni.

Régebben, míg a hivatalos fuvarozás

darab csattogva üti a ruhadarabot, hogy megtisztítsa, a könnyű nyelv csak meg-meglegyinti ezt vagy amazt a falubelit, és sokszor úgy bekeveri, hogy se sulyok, se lug nem fog rajta hamarjában.

Ott állanak komámasszonyomék térdig a vízben, nyakig a szóban.

Lessük meg csak.

— Jajajajj! Olyat sohse láttatok. Akkora kerekre van, hogy — hogy — hamarjában ki sem merem mondani, mekkora. A szárazmalombeli kerék — annyit tudok — nem nagyobb. Aztán sebesen jár, mint a szél. Mikor aztán nagyságos asszonyomékkal bemertünk a házba, hát lelkem teremtette, kicsiben mult, hogy szörnyet nem haltam ijedtemben. Olyan zúgás, dörömbözés van ott, annyiféle kerék, motolla, teknő szalad ide-oda az ember szeme előtt, hogy én azt hittem, uram bocsá, benne vagyunk a pokol legközepében. Aztán egy ur jött hozzánk, nevetett és azt mondta nekünk, tessék belő

kerülni, majd ott megmagyarázza a mosógépet. No asszonyok, lányok — olyat, mióta világ a világ, nem látott emberfia! Hát ez úgy van, Petákné, hogy az egyik végén beleteszed aszennyest, ott a gőzvíz kiszedi — marja belőle a mocsokot úgy, hogy annyi sem marad meg benne, mint a körmőd feketéje, a másik végén meg úgy bujlik ki, akár nyomban

téglázhatod. Biz úgy ám galambon!

— Az a sok masina nem tudja kiteglázni?

— Ha mosta, szapulat, vasalja is.

— Azért csak többet ér ez a sulyokkal való mosás; aztán mikor haragszom valakire, odaképelem a kezem alá s akkorákat ütök arra az ingre, hogy az a masina se' különben.

— Ugyan hagyjátok már azt a masinát. Tudjátok-e hogy az éjszaka —

— Az éjszaka?

— Hogy az éjszaka Fodor Pista —

— A Fodor Pista-a!

— A Fodor Pista ott járt Évikéké ablaka alatt és furulyázott.

— Figura Pannit majd eszi a méreg.

— Nem nagyon eszi biz azt, mert belsőnek került a nagyságos kisasszonyok mellé. Ott az Aladár urfi majd megvígasztalja. Mult vasárnap is olyan hármasselyempántlika lobogott a derekán, hogy hozzá foghatót még a garádicsos postban sem kapni. Egyenest Postról került az, én azt mondom.

— Odanézzetek. A partra nézzetek! Hát nem a Fodor Pista víz ott vizet az uraság zöld hordójában?

— Uramfia, hát mégis szereti azt az urhatnám Pankát?

— Csak ma szegődhetett be az udvarba Pista.

— Nagyon szomorú lehet, nézzétek mekkorákat döf vasvillájával a bivalyokba.

— Szapultok ugy-e? — hangzik át a partról.

— Csak a szennyest szoktuk.

— Majd aztán. Most fát ütünk fához, csak hogy ruha van közte.

— Hát a Panni becsülete nem került közéje? kérdi Pista.

— Ha is, ha nem is, — úgy se' üthetnének rajta nagyot.

— Nagyt szól a kend hangja, mióta berekedt a furulyája!

A bivalyos szeker ledöcög a parton; ugyan e perczen csengő férfihang hat át a vizen:

Jár a világ gonosz szája,
Édes babám ne hajts rája;
Szeretlek én, te meg engem —
Egygyé leszünk, Isten engem!

— Nóta az csak, nem beszéd!

— Beszéd az csak, nem nóta!

Az asszonyok is felszedelőzködnek. Szárazra törtilik fehér ikráikat, nagyot csavaritanak csücsökre fogott szoknyájok szélén, kilépnek a főnyes partra, lebecsátják a ruhát, s szünet nélkül foly a beszéd, míg haza nem érnek, hol erről, hol amarról, de leginkább arról, hogy a Fodor Pista milyen bolondja Panninak, pedig hát az urfi, — hej! ha tudná, hogy az urfi — szegény Pista! — no de csitt! — ne szólj szám, nem fáj fejem — így, ugy, no no, — stb. efféle.

Szerencse, hogy el-elmaradoznak egymástól, mert ha egy portán laktának, tán még most is folyna a szapulás.

A veleméri pusztá templom.

A mellékelt rajz mutatja azon romot, melyben az érdekes XIV. századbeli falfestményeket találtam.

Nagyon fáj, hogy Storno ur levelében, kita m. tud. Akademia archaeologiai bizottmánya azon festmények stilszerű felvételével megbízott, azt kellett olvasnom: „Gőzön ref. tanító urtól hallottam, miszerint

barátomat, készítene tervet, mely a romot korszerinti helyreállításában előtűntetné, és a hozzávetőleges költségvetést is. Ezeket ide mellékelve az *úrségi* tisztelt hazafiak figyelmébe van szerencsém ajánlani.

Költségvetés a veleméri templom újjászervezéséhez:

Kőművesmunka:

A torony, a tűzfalak és oldalfalak leomlott részeinek újra felrakása 80 ft.

A talaj egyengetése 10 ft.

Ács-munka:

Torony-födél nyolcz szegletű pyramis, fa-zsindelyvel födve, keresztel és mindenestül 400 ft.

Templom-födél fa-zsindelyvel födve, beleértve a mennyezet gerendázatát és deszkaborítását 224 ft.

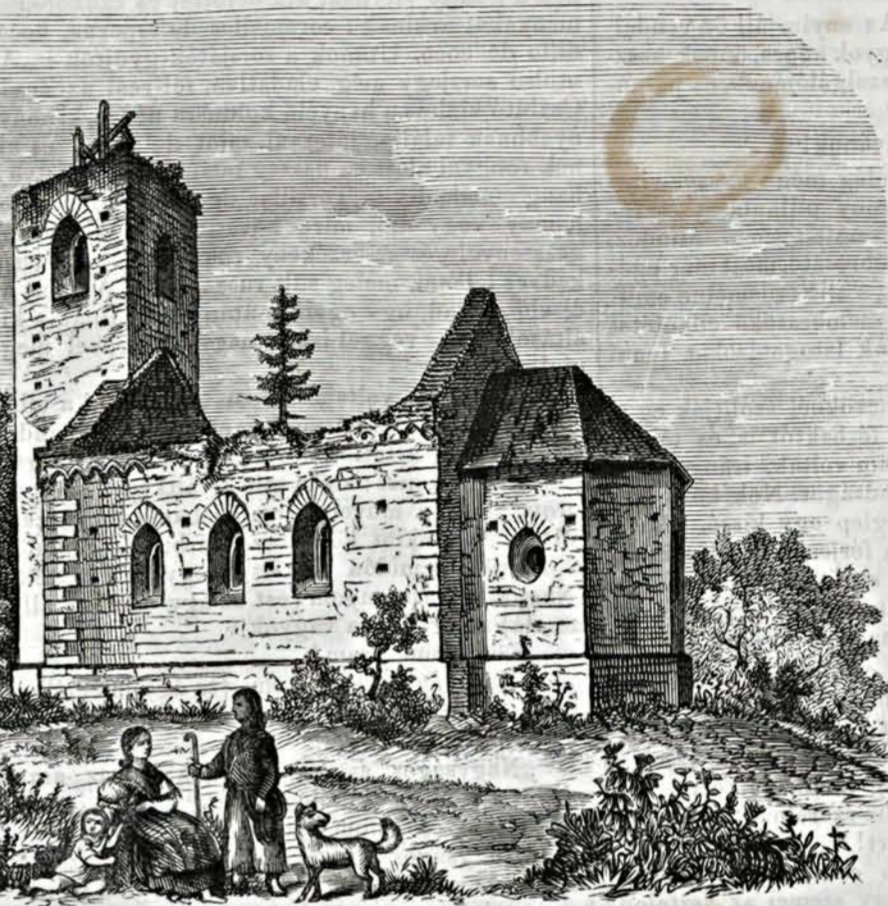
Szentély-födél a régi helyett újból 9° 54 ft.

Főajtó vasalással együtt 24 ft.

Üvegzés: 10 ft.

Összesen 802 ft.

Közönséges zsuffodél a templomra és toronyra minden stíl és díszítés nélkül 100 ft.

Veleméri templom, a mint van.

már csak azon rövid idő óta, midőn t. i. uraságod ezen igen jeles képeket látta, tetemesen megérettél, és hogy azon szomorú kilátás van, hogy legközelebbi időben egészen elfognak tűnni!“

Egyszersmind megkértem a fennevezett arch. bizottmányt, karolná fel e tárgyat, s indítványomra a szombathelyi püspök ur ömlgához küldetik egy felirat, melyben ő méltósága kegyes pártolása ezen egyházi műemlék megóvására kéretik.

Ha a fennebbi költség ezen hit- és nemzethideg időben sok: akkor csak *zsuffedelet*, — ha ez is sok, *egy erős ajtót kérünk*; de ne engedjük, hogy még fentartható emlékeink is erővel romokká változtassanak!

A veleméri és turnicei falfestményekről nem eléggé méltányoló ítéleteket olvastunk közelebb a lapokban, de ezekről csak akkor fogok tüzetesen szólni, midőn a másolatokat is bemutathatom; és akkor folytonos, alapos tanulmányaim után fogom bebizonyítani azt is, hogy azok: **nemcsak archaeologialag, hanem más szempontból is igen érdekesek!**

Rómer Flóris.

Mexikói élet.

(Vége.)

Az időjárás Mexikóban is a beszélgetés jogosult tárgyul szolgál, kivált, ha esik, vagy esni készül, mert e körülmények csodálkozást

Képek a hazai népeletből: XXXIV. Mosó asszonyok. — (Lots után Jankó.)

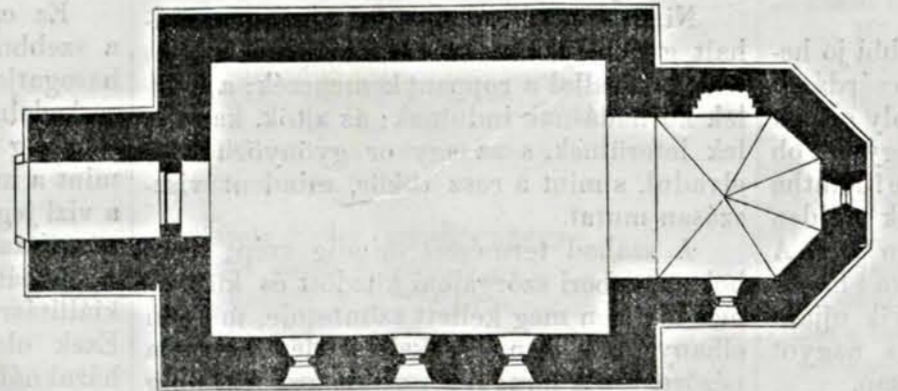
nagy divatba nem jött, a legtöbb gazdát tartott; de ez a szarvasmarhát hozta nagyobb keletre; mindamelllett a fuvarozás és különösen a faraktáraknál való segélykezés szokások keresetforrásak.

(Folytatás következik.)

Képek a hazai népeletből.

XXXIV. Mosó asszonyok.

Mozog a sulyok, de mi tagadás benne, még jobban mozog a nyelv. Mig a nehéz fa-

A veleméri templom alaprajza.

gerjesztenek és ösztönzik az észlelő tehetséget; azonkívül a meleg és hideg fokozatainak emelkéséről és gatlásáról értekeznek, melyeket alig vettünk észre. Ha a látogatásnak vége, ismét megcsókolják egymást; a házi-aszony kikiséri vendégeit egész a folyosóra, hol ismét a következő párbeszéd kezdődik : „Senora, ön tudja, hogy házám ön rendelkezésére áll!”

„Köszönöm, senora! Az enyim áll ön rendelkezésére, és habár nem vagyok képes, önnek használni, tekintsem ön mégis szolgálójának, és parancsoljon velem mindenben!”

„Isten önrel, jó éjt kívánok!”

A lépéső végén a vendég még egyszer visszszatekint, hogy a háziasszony pillantását észre-vegye, s a tisztelgések ismételtetnek. Mindez, mi előbb csodálkozásomat ébreszté, most már egészen természetesen látszik, s alig érdemelte említést, ha nem képezné oly szembeszökő ellentét azzal, miképp szoktak nálunk látogatásokat tenni és elfogadni.

A nők mind keresztneveknél szólítják egymást, s így nevezetnek a férfiaktól is, és mind-azok, kik 2—3 izben nálam voltak, irányomban szintén használják a szabadságot. Nők közt természetesen nekem; de az meglep egy kissé, midőn hallom, hogy fiatal emberek férjes nőket Marínak, Antonínának, Antinnának szólítanak; mint hogy azonban ezért semmi bizalmasságot nem vesznek igénybe, igazságtalan volna, ezt ráfogni akarni.

„Nagyságos asszonyom, (az ágy lábánál) ismerjen el engem legalázatosabb szolgálójának.”
„Jó reggelt, uram!”
„Nagyságos asszonyom, (ekkor az asztal mellett állt meg) csokolóm lábát.”
„Uram, csokolóm kezét.”
„Nagyságos asszonyom, (az ajtónál) szegény házám, és minden, mi benne van, magam is, noha haszontalan vagyok, ön.”

„Köszönöm, uram.”
Ezzel megfordul, kinyitja az ajtót, visszafordul : „Isten önrel, nagyságos asszonyom. Szolgálja!”

„Isten önrel!”
Kimegy; még egyszer kinyitván az ajtót, fejét bedugja : „Jó reggelt kívánok, asszonyom!”
Ma reggel egy nevezetes személy látogatott meg, ki itt. „La guera (a szép) Rodriguez név alatt ismeretes, és kit sok év előtt Humboldt Sándor a világ legegység hőlgye gyanánt ünnepl. Tekintve azon hosszú időt, mely ama híres férfiú ittélte óta lefolyt, csodálkoztam, midőn e nő névjegyét, mint látogatása előfutárját elhozták. De még inkább csodálkoztam, midőn tapasztaltam, hogy a sok év és azon redők daczára, melyet az időnek a gyönyörű arcra vonni tetszett, La Guerrának nagyon teljes szöke hajfürte, egyetlen egy ősz haj nélküli, két sor fehér foga, gyönyörü szemei vannak s rendkívüli énlékséggel bír. Nagyon kellemesen hatott rám, s élő krónikának látszott. Már harmadik férje és három nagyon szép lánya van. Beszélünk Humboldtról, s ő magát egészen harmadik személynek tekintvén, e nagy férfiú első látogatásának s szépsége fölötti csodálkozásának minden részleteit elbeszélte. Elmondta, milyen fiatal volt, noha már férje és két gyermeke vala, hogy a báró anyja látogatására jövon, őt előbb nem vette észre, komoly társalgásba becsátkozott a cochenilleről, s említé, mennyire szeretne bizonyos telepet meglátogatni. „Hiszen oda elvezethetjük Humboldt urat, szolt ekkor a szép nő az ablakmélyedségből, hol varrással volt elfoglalva. Mire a természetbuvár fölkel, eléje állt, fölkiáltván : „Valgame Diós! Kicsoda e lány?” Ez idő óta mindig nála volt, mint mondják, inkább szelleme, mint szépsége által lebilincselte; mert a szép La Guerát amerikai Staël asszonynak tekintette. Ez azon gyanura vezet, hogy a komoly tudós el volt bájolva, és hogy nem akná, sem hegyek, sem földrajz, sem földtan, megkövesült kagyilók és havasi mészkők meg nem őtamzták. Jól esik tudni, hogy ilyesmi a nagy Humboldt-tal történt. *Seberényi L.*

ebli gyékény? őt róf hosszú gyékény? — Ezek a reggeli kiáltások.

Délben legszemtelenebbek a koldusok, s kiálásaik, kéréseik, könyörgéseik és hosszú litániáik mintegy kísérletül képezik a többi zajnak. Yalameennyit felülmúlja e kiáltás : „Mézese lepnay! Sajt és méz! Requeson és jó méz!” Ezek után jönnek a „dulse, férhák, kik befötött és czukorsüteményeket árulnak : caramello de esperna, bocadillo de coco. Utánok a sorsjáték-gyűjtők : „Az utolsó sorsjegy még eladatlan, fél-reál az ára!” Csábító kiáltás a henyéző koldusra nézve, ki könynyebbnak találja, játszani, mint dolozni, és ki nek rongyai alatt ez összeg talán létezik. Estve e hang emelkedik : „Tortillas de cuajada!” Sajtos lepény vagy dió, mire következik : „Jó meleg gesztenye!” és az érzékeny ruza árus : „Rucza, kedves lelmem, meleg sült ruza!” stb. A mint az éj előrehalad, úgy egymás után elmúlnak a kiáltások, hogy reggel ismét nagyobb erővel megújuljanak.

Kénytelen voltam orvosot hivatni, ki a világ legártatlanabb teremtményének látszott; minden nap más más ártatlan keveréket adott, és megta-pintolta ütteremet; de a mit kiváltképen szolgáltattott, azok a művelt társalgásban való lezkek voltak. Naponként következő párbeszéd fejlődött ki közöttünk, midőn fölkel, hogy eltávozzék : „Nagyságos asszonyom (ez az ágy mellett állva mondá) szolgálataira vagyok!”
„Köszönöm, uram!”

„Nagyságos asszonyom, (az ágy lábánál) ismerjen el engem legalázatosabb szolgálójának.”
„Jó reggelt, uram!”
„Nagyságos asszonyom, (ekkor az asztal mellett állt meg) csokolóm lábát.”
„Uram, csokolóm kezét.”
„Nagyságos asszonyom, (az ajtónál) szegény házám, és minden, mi benne van, magam is, noha haszontalan vagyok, ön.”
„Köszönöm, uram.”

Ezzel megfordul, kinyitja az ajtót, visszafordul : „Isten önrel, nagyságos asszonyom. Szolgálja!”

„Isten önrel!”
Kimegy; még egyszer kinyitván az ajtót, fejét bedugja : „Jó reggelt kívánok, asszonyom!”
Ma reggel egy nevezetes személy látogatott meg, ki itt. „La guera (a szép) Rodriguez név alatt ismeretes, és kit sok év előtt Humboldt Sándor a világ legegység hőlgye gyanánt ünnepl. Tekintve azon hosszú időt, mely ama híres férfiú ittélte óta lefolyt, csodálkoztam, midőn e nő névjegyét, mint látogatása előfutárját elhozták. De még inkább csodálkoztam, midőn tapasztaltam, hogy a sok év és azon redők daczára, melyet az időnek a gyönyörű arcra vonni tetszett, La Guerrának nagyon teljes szöke hajfürte, egyetlen egy ősz haj nélküli, két sor fehér foga, gyönyörü szemei vannak s rendkívüli énlékséggel bír. Nagyon kellemesen hatott rám, s élő krónikának látszott. Már harmadik férje és három nagyon szép lánya van. Beszélünk Humboldtról, s ő magát egészen harmadik személynek tekintvén, e nagy férfiú első látogatásának s szépsége fölötti csodálkozásának minden részleteit elbeszélte. Elmondta, milyen fiatal volt, noha már férje és két gyermeke vala, hogy a báró anyja látogatására jövon, őt előbb nem vette észre, komoly társalgásba becsátkozott a cochenilleről, s említé, mennyire szeretne bizonyos telepet meglátogatni. „Hiszen oda elvezethetjük Humboldt urat, szolt ekkor a szép nő az ablakmélyedségből, hol varrással volt elfoglalva. Mire a természetbuvár fölkel, eléje állt, fölkiáltván : „Valgame Diós! Kicsoda e lány?” Ez idő óta mindig nála volt, mint mondják, inkább szelleme, mint szépsége által lebilincselte; mert a szép La Guerát amerikai Staël asszonynak tekintette. Ez azon gyanura vezet, hogy a komoly tudós el volt bájolva, és hogy nem akná, sem hegyek, sem földrajz, sem földtan, megkövesült kagyilók és havasi mészkők meg nem őtamzták. Jól esik tudni, hogy ilyesmi a nagy Humboldt-tal történt. *Seberényi L.*

Archaeologiai levél Zalamegyéből.

Rómer Előrelától.

(Folytatás.)

VII.

(Közmondások — és családok. Sz.—Balás. Nincs elfogat. Korpavár, vagy „nesze semmi, fogd meg jól.” Csak a „fárán” szabad koldulni. A támasztott templom. Legés és legés közti különbség. Sárkány és — sötét sziget. Bronz-mara-

ványok. Kedves utonállás. Zalamegye Hunkarja. Rajki kastélyhely. Kőkereszt és történelmi emlé. Miből épültek Zalában a hidak és országutak. A prépostság egy parasztszekerén. Ismét egy sűrű. Török csapás. Szép kiltás, komor emlékedéssel. Vár = O. A éjjeli ör.)

A ki a latin : „nulla dies sine linea”-t a magyar : nem mindennap papsajttal akarja praetice megegyeztetni, utazzék oly vidéken, melyen semmi *lineázni* való nincs! Számantalozor jutott eszembe Sz. Péternek : „mester! egész nap dolgozván, semmit sem fogtunk”-ja, csak hogy annak aztán egy fogásra annyi jutott, hogy köszönet nem volt benne, mert hálójá őszakadt; nálunk pedig ritkán fordult elő azon eset, hogy a munkában megszakadtunk volna.

Mily különbség nőgrádi és előbbi zalai utaim — és a mostani közt; főlapig majd kinéztük itt sokszor szemünket, a nélkül, hogy valami használható tárgyra akadtunk volna, a kocsiát minduntalan megállítván, a száraz fa ágait messziről harangláb ágasának tartván, vagy az elhagyott majorjorsárda romjait pusztá templom vagy kolostor maradvékának vélvén, csak is annak józan utba igazítás után ismertük el hibánkat; míg ott a sok érdekeségtől elfáradva, sokszor sopánkodtunk, bárcsak egy nap már semmit se találnánk!

Sz. Balással vigasztaltuk magunkat. A majd itt, majd ott, — majd amottá vált. Közvetünk, a templom nincs keletve; feltutunk a dombra, talán benne áll valami műemlék; — egy kis negyed óra alatt vége vizsgálataunknak, s bár nagyon sajnáltam volt, hogy a gazdasága után látó lekész urat, hajdani kedves tanítványomat honn nem találhattam, reméltük, hogy a korpavári omladékok vagy műemlékek majd mindent pótolandnak.

Elindultunk előfogatot keresni. Előmutattam a főnöki rendeletet, kértem, unszoltam, nógattam szóval és ígérettel bíró uram leánykáját, kisbíró uram nejét, sógorasszonyát, és a falu minden életrevaló nözemélyzetét, hajszólnak valakit, ki estére Korpavára vigyen; — mind hibján! Az emberek lovaikkal mind a réten voltak széna gyűjteni. — s így a plébánia történés lepesője parkányzatóról szomoruan egymásra tekintvén. Lábaikat férfias resinatióval löggálván, — vártuk a plébános urat.

Volt szives fogadás; — lett nem csak ló, hanem csikó is; és a korpavári nagyszerű felfedezésnek reményelvei aludtunk el.

Nem jó pusztá név után indulni; ez nem csak embereknek áll, hanem archaeologiai vállalatoknak is. — Korpavárt csak annyit találtunk a várból, mint Szarka, Szalma, Tisike — és tudja Isten, mennyi ily várral végződő helyeken találhatnánk. A koromsa mógtvén van egy mély árokkal kerített négyzösg — ez a korpavári vár — és avval punctum.

Gelserül csak azt jegyeztem fel, hogy a „do-hányzás és a fiasán kívüli koldulás tilalmas!” Az első parancs nekem nem szól; mert még akkor is alig tudok egy ötödészavart kieszni, midőn házirúpen a fekete levek mellett nem illik különküzödni; a másokra, sajnáltam, hogy a maga nemében egyetlen lelkesúr ur, ki még ki is táblázatja, hogy csak nála szabad kéregetni, nincs otthon; mert bizony egy kis uti költség fejében megzavartunk volna.

Volt azonban ezen hiányért is kárpótlásunk; — egy igen előzékeny földbirtokos ur ígért érdekes okmányokat — és így legalább jó reménynyel hajhattunk Pólsőfűre, hol a várt régi templom csak annyiból régi, hogy tán e század elején rozsol építették és így a támak itt nem góthódóruak, dea XIX-ik századbeli dúledezés akadályoztatásának jelvényei.

E vidéken sok égés volt, mindenhol találtunk ezen csapás szomorú nyomait. Csodálatos, hogy mig oly vidéken, hol kövel és téglával építenek, a romokból legalább a pusztá kemények és falak fennmaradnak, itt a fából, vagy font vesszőből álló házak elégése után egyedül a kályha és sütő kemence marad fenn. Ha ily anyagból épültek régi templomai és várak, természetesen, hogy azokból sem maradhatott semmi egyéb egy kis pórköltészagu hamunál.

Sárkány-szigetét messziről két magas fa jelöli. A hajdani erődítésből csak egy hosszudat emelkedés látszik, mely árokkal és töltéssel, melynek végén alkalmasint fahíd által lehetett a kisebb — és azoknak fekvő gáthyhoz jutni. A téglának csak gyéren elszórt darabjait találtuk.

A másik sánc töltésén uralkodó kondástól hallók, hogy ez a Sárkány-szigeti várdomb; je-

lenleg Zalamegye leghatalmasb családjá, a Festetics grófok birtoka.

A sötét-szigeti sáncról (ezt is várnak hívják) sem mondhatok többet, csak hogy itt követ is fejtének, mi annyiból nevezetes, mivel különben jó nagy kerültem meg annyi kő sincsen, hogy a bikázó — pipitár — jätéket lehetne a süldő diakocskának járászania.

Mint hogy a berkekben, berek-metszés közt, holmi bronz-maradványokat találnak, nem lehet kétség benne, hogy már Árpád apának honfoglalása előtt is fészkeltek itt emberek; s kívánatos lenne, ily érdekes tanulmányokról a pontos följegyzés és kihirdetés, hogy ezen adatokat legreggibb földiratunk számára felhasználhassuk.

A mint a kilemáni major felé hajtunk, egy utonállás által kedvesen lepettünk meg. Igenis! De nem Patkó, nem Kulics cum sociis állított meg, — hiszen azok talán e lapok szerkesztői mondanivalóiban számunkra kikért „salvus conductus”-olvasván, egy sem mertek volna megállítani, — hanem egy négylovas fogat ura szemközti jövon, megállt. Megálltunk, leugrottunk; megismerte a régi győri tanárt, én a hajdani diákok, — és nolle velle bekellett a majorba hajtanai, hol a régi mű- és nem mű-emlékek visszaidézése alatt megcsináltak a tervet a delután kirándulásra. A csikós parasztszekeret Patásra küldtük előre relais-nek. Hébe-korba jól esik lélek-rező fönlápi döcögése után egy kevéssé lagyabban is himbalózni.

Először a tószomszédban állottunk be Der-varios urhoz, Zalamegye történetbuvár-nesorához, s ezen tekintetben Hunkarjához!

A Vas. Ujság 42-dik számában találkoztam benső örömmel e kortársai által tisztelt, az utókor jobbjai által örökre becsilendő névvel; — a rövid életirásban Hunkárnak csak nyilvános pályája vázolhatik, mint ezt hirlapban tenni lehet — de vázolhatik oly biztos kézben nyugvó ecsettel — hogy a képet nem ily hamar lehet feledni. Hunkart mint magán ember törekedtem „Bakony”-omban némileg esetenli, de szép feladat lenne az új nemzedék számára egy tökéletes képét előállítani, ezen jelmondattal : „Fiuk, ilyenek voltak apitok, mőlők legyetek hozzájuk!”

Igenis, Zalamegye élő krónikájáról akartam szólni. Sok érdekes adat foljegyzése és kellő tájékozás szerzése után tovább rohogtunk. Három jöttünk, ötén távozunk, Rajkot és Pogány-várt megnézni.

Alsó-Rajkon, az ugynevezett Kastélyhelyen állt a régi premonstri prépostság, a Bánffy-család vallásosságának egyik hirdetője. Most e helyen szántanak és hajdani dísznek emléke egyedül a Kastélyhely elnevezésében, és az eke által évről évre felgőgőtt s végre a meszgyére kihányt téglatöredékből áll, melyek közt római pártázatok is lehet találni, jelölők annak, hogy a világ hódítói erre is terj-szték hatalmukat.

A nép már nem tudja, hogy itt valaha kolostor állott, az utókor még kevesebb fogja tudni. Nem lenne-e illő, ha a rajki földesuraságok, kikre ezen szept birtok szállott, oda miközöndnek, hogy ezen hírneves prépostságunk legalább helye bizonyos jel által tartaték fenn az utókor számára, p. o. egy azon helyen emelendő kőkereszt által, melyre vésetni lehetne e szavakat :

Itt állott a Boldogság Szűzről címzett rajki prépostság!

A kövek nagy részéből hidat építettek — valamint a zalavári romokból országutat. Így becsültek néha a megyék előljárói a tiszteltreméltő műemlékek, ők, kiknek minden joguk, tekintélyök, vagyonuk azotók származott, kik ezen emlékeket emelték; melyek tpirásával, pusztításával saját jóllétüket, sőt létüket is megingatták.

Menjünk tovább! A mi a rajki prépostságból fennmaradt néhény földmívelő udvarban hever, nem sok, de elég, hogy a templom és zárdá nagyságáról fogalmat szerezhessünk. Egy-két ablak-tagozat, heveder-rész, fehér márvány-tábla! Egy kis parasztszekerre reá fénnek a rajki prépostság mūdarábjai!

Az ungi és jakabfai majorok közti dombon, az erdő szélén, sánczolás nyomai, tégladarabok szétszórvák, e helyet templom stürűfjének nevezik, talán Ung falunak, (ma pusztá), temploma volt. Kedves vezetök említték a török csapást, mely a hegylák tejetjén a kereseni határon át Kanizsától Pogányvrig a törökök útja lett volna. Nem tudom, mennyire lehet a mondat a valóval kiegyeztetni.

A Pogányvár előtti szölöhegy tetetjéről egyike a legszébb kiltásitoknak — regényírónak való

falat — két-három ország hegyei kékelnek mesz-sziről, mig a sorvadozó Balaton lábaik alatt el-terül — és az ezer vízmosás által ránczosodó pusztá parlag dombjaink fogytakozó jólétünkrl elkomorító bizonyoságot tesznek. Szép kiltás biz ez, foleg a duszagazd belga király nyaralójából. Pogányvár = Korpavár = Sárkány-sziget = Sötét-sziget sat. sat. szőlőkötő elödob, mely árokkal, a műveltség minden nyomá nélkül. Tán ő ő áldóhely? ki fogja azt elhatározni.

Sötét lett. Mint a szélvész hajtottunk a pac-sai terjedelmes majorba. A hajdani berkekben a jó töltéseken át a gyönyörü holdvilágnál visszamentünk Sz. Mihályra — Pólsőkére.

A kaput, a félmeles, zsiványos idő daczára tárva találtuk, pedig már a vacsora ideje régen elmúlt volt, de a kuvasz nem engedett addig lezszállni, mig ura a nagy kerekül aristomból ki nem szabadított.

A rovarok életéből.

A szunyog.

Egy kellemes májusi estén egy jó barátommal, régi iskolatársammal a városon kívül sétálva, beszélgetés közben rögjön megálltam, mert egy szunyog megcsipetkeztem. Mi volt természetesen, mint hogy a kellemetlen vendéget elűzzem, de én ezt nem tevé, hanem inkább sieték gőr-ivegemet (Loupe), melyet mezei sétákon mindig magammal hordok, zsebeműl kienni, és a kis vérszópót működésében megfigyelni. Barátom, ki ezalatt egy pár lépéssel előrehaladt, megállt, s felém fordulva kérdeze, hogy mit mivelék? Én a kis állaták felzavarni, s észlelésemet félbeszakasztani nem akaráván, inték neki, hogy ne bántson. Kíváncsiságát ezáltal még inkább felkocozván, hozzáam közeledik, hogy maga is lássa, mit vizsgálgtok oly közelről, s kérdését ismétli. Én újból inték neki, hogy csendesen maradjon, s csak lassan közeledjék. Szótfogadott s óvatosan hozzám lopódzik, én pedig a nagytövegen át nézem a szunyogot, ő távolabról s szabad szemmel. Végre a kis vérszópó jóllakott s tova rőpött.

— Úgy látszik, pajtás, mond régi iskolabarátom, te mulasztást találsz abban, ha a szunyog megcsip és véredet szija?
— Abban, hogy megcsip, nem, de abban igen, ha látom s megvizsgálom, miképp szija a vért.
— De hát nem okoz az fájdalmat, s mi ez-özlod van abban, ha látod, hogyan szivja a szunyog véredet?

— Ha már egyszer megcsipett a szunyog, a fájdalom megvan, akár elűződ most, akár nem. Mellözve azt, hogy i yesimiben a békétitűrét gyakorolni javallatos, főczéлом az volt, hogy meggyőződjem arról, vajjon a szunyog fulánkja egyszerű finom tűhöz hasonló-e, mely az okozott sebhez egészen behat, vagy pedig több tagból var összetette, melyek mindannyian nem mélyednek be az ember testébe, hanem egy része kívül marad. Ebben t. i. a természetvizsgálók nem egyeztek meg egészen, főképe a régiek, pedig a dolog mivoltáról könnyen nyerheték volna biztos tudomást, ha nemcsak az állatka hulláját vizsgálták volna, hanem élő szunyogot is, főképe fulánkja működésében, ugy a mint én azt ép az előbb tevé.

— De hát oly fontos dolog ez? — ettől ugyan egy ország sem mozdul meg.
— Ettől épen nem, de az összes természet-tudományok haladásától s kifejlésétől igen. Azt csak nem fogod tagadni, hogy a göröz fölfedezése, a delejes táviró, a vegytan, boncztan, fűvészet, a delejes táviró, a vegytan, boncztan, fűvészet, újabb és újabb ismeretei, mind megannyi vivmányok, melyek a kereskedésre, iparra, mezei gazdaságra, egészségügyre s mindöszse egész népek s országok, melyeket illet, javásra illetölög virágzására, vagy, melyek ezekben hátramaradtak, tepsedésére kiszámíthatlan befolyást gyakorolnak. A szunyog fulánkja persze csak egy parányi kis részecskeje az összes természet-tudományak, egy kis osztályzata a hasonlított boncztanak. Magam is sokkal csekélyebbnék érzem magamat, semhogy reményleném, hogy csekély kis észleléseim eredménye országokra szóljon, a mint nem is minden ember van arra hivata, hogy országos dolgokban törje fejét, az csak kevés választott férfi lángeszé képes; a többi pedig igyekezzék a béke röz-szait szedni, s kiki állása s tehetése szerint hozzon egy-egy porzemet a tudományok s művészetek gyarapítása s felvirágzásához. Általános művelődésünk tekintetéből sosem ár, ha a természet-rájzól is azt, a mi oly közel és oly gyakori érintkezésbe jő velünk, közelebb megismerjük.

Meg fogja tehát engedni a szives olvasó, ha a szunyogot megismertetem, azaz, hogy a szunyogot alkalmasint mindnyájan ismerjük s érzékeny csipéseit, főleg nyáron, gyakran tapasztaljuk, de a szunyognak némely alkatrészei talán nem oly általánosan ismeretesek, s mégis valódi remekül állíthatók fel. Ezeket fogom tehát bővebben leírni, hogy kitűnjék, miképe a természet ott is, hol azt legkevésbé sejtjük, s hol a bővebb tapasztalás legkevesebb vonzerővel bír, s csekély érdekü eredményt ígér, meglepő újdonságokkal jutalmazza a fáradzó természetbarátot.

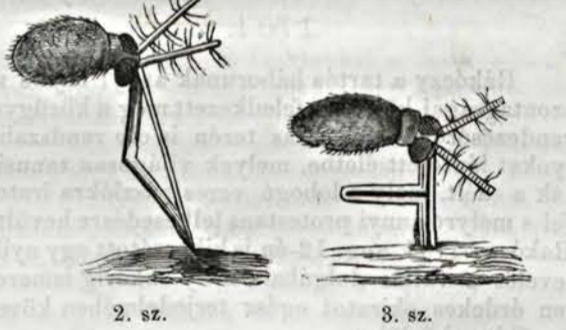
Legérdekesebb testrésze a szunyognak sziványa, mely együttesen szip és fulánk, és a mely-lyel nem elég, hogy legmesebbb nedvünket, a vért szija, mit a csekély vizeseség tekintetéből még megbecsölhatának neki, de a mely egyszersmind mérges nedvet eszrevén az okozott sebhez, élénk fájdalmat, daganatot és majdnem türhetlen viske-tességet idéz elő. Ezen fulánk, melyet göröcsövon át nagytöltel alakban tüntet elő az 1-ös számú rajz, egy általános pánzéros közburokban (a) rejlik, mely felül egész hosszában meg van hasítva; ennek okát könnyen át fogjuk látni, ha egy szunyogot, midőn vértünkét szija, egy közönséges görüvegen, vagy akár csak szabad szemmel is, (föltéve, hogy jó szemünk van) elejétől végig, csendesen megfigyelünk.

Ez említett külburok ugyanis, ha a szunyog belső fulánkját valamely testrészkünk befúrja, az okozott sebnyláson kívül marad, melleső hasadéka t. i. megnyílik s így a burok, mint egy elől fölhasított kabátujj, ha egész karunkat egy szük nyílásban akarnók benyujtani, hátrafelé görbed, s eleinte egy tumpa, de később mindinkább hegyesebb szögét képezvén, végtére, midőn már a fulánk, egész hosszával, testünkbe mélyedett, egymásra lapul, mint ezt a 2. és 3-ik

1. sz.

sz. rajzban láthatni. E külburok végén két hosszúak félkörű ajak vehető észre, mely az okozott sebhely körül a külbőrhöz tapad, a belfulánk mintegy támaszul szolgálván.
A belső valóóság fulánk, mely bőrünkbe fűrődik, és öt részből áll, ismét egy toka, egy belső toka van lefoglalva, (1. b) és így a szunyog fulánkja kül- és beltökjával együtt 7 külön és könnyen elválasztható részekből van összealkotva. Nézzük csak közelebbről a tulajdonképeni fulánk-nak egyes részeit (1. c. c. — d. d. — e), ezek a belső tokkal együtt egy gyilkot, s egyszersmind egy szivattyút képeznek. A középső tü (c), mely egy kétülű s végéhez közel észrevehetőleg szélesebb, igen finom érvágó gerelyhez (lancetta) hasonlít, készíti az utat, mellette (d. d.) két hajszállhoz hasonló segéditük látszanak, ezek oldalain pedig (c. c) ismét két hamis szunyog, mely nem kétülű, hanem külszélén igen finom, éles és visszafelé irányzott fogaakkal, horogképen van álltvra, hogy a fulánk, működése közben, egy könnyen ki ne csúszszék. Ezen horgacsok teszik, hogy a fulánk, ha rögjön elkergetünk úgy csípő szunyogot, eltörik, a sebben marad s az égetést súlyosbítja. Gyilkoknak nevezem az egész szervet, és az is, midőn a bőrho behat; ide befeszkelvén magát, mindannyi részecskeit szétterpeszkesknek, ezal először a sebnylást kitágítják és másodsor egy belürt képeznek magokban, egy csatornát, melyen a vér szivattyúképen felszivatik.

2. sz.

3. sz.

A szípfulánkknak ezen szerkezete, mely a nöcséktől vétetett mintául, (mondják, hogy a nöcsék erősebben is csipnek), a himecskéknek még két hosszú tapintók által, melyek mintegy huszár-forgók, fölfelé irányozva, a szivány oldalai mellett ékeskednek, különböz. (Lásd a 4. rajzot b. b.) A himeknél azonkívül a csapok is különböz-

nek a nőcsékétől, mert még ezek jóformán egyszerűek, amazok kitünően ékesek s a paradicsom-madarak némely ritka tollaihoz hasonlók, a mint ez a nagyított 4. sz. rajzból (c. c.) kivehetni. Valóban ha csak közönséges görbüvegen egy szunyog-himecske fejét, a gyönyörű smaragd-zöld szemgolyókkal, a tolltarajos csapokkal s forgókhöz hasonló tapintókkal s közepén a szívánnyal szemléltetjük, meglepő szép látványban részesülünk, hanem ezt a természetben kell látnunk, mert a legjobb rajz is árnyéka csak a valóságnak, az autopsiának.

Említésre méltók még a szunyog szárnyai, melyek ismét feltűnő különbséget mutatnak a többi rovarok szárnyaitól. A szunyogok ugyanis a rovarok rendében a kétrőpűekhez (Diptera) tartozván, szárnyaik első tekintetre nem látszanak a többi légyenemiekétől különbözni, az onban a görbívőn át nézve, mint ezt az 5. sz. rajz mutatja, az ereken és szélein nagyobb és kisebb, külön alakzatau pikkelyek olyformán vannak elhelyeztetve, hogy azok gyönyörű virágvelevekkel fűzérként, mint egy himzett női nyakkendő, ékeskednek; ezen pikkelyek, melyek nemcsak a szárnyakon, hanem a testen, sőt a fulánk külborékján is számosan jönek elő, egészen hasonlóak a pillangók röpéit elborító pikkelyekhez.

5. sz.

(Vége következik.)

Történelmi kalaszatok.

Irta Lehoczký Tivadár.

(Folytatás)

XXXIV. Nyiltlevél a vallás ügyében 1704.

Rákóczy a tartós háborúnak annyi baja s viszontagsági közt sem feledkezett meg a közügyek rendezéséről, sőt a vallás terén is oly rendszabályokat léptetett életbe, melyek világosan tanúsítják a célt, mely a lobogó veres zászlókat iratott fel s melyre annyi protestans lelkesedésre hevült... Rákóczy 1704. aug. 12-én is kibocsátott egy nyiltlevelet a vallás dolgában, mely ekkor ismeretlen érdekes okiratot egész terjedelmében következőkben közölök :

„Jóllehet mind Istenes egykezetünk, mind nemzetes Hadakozásunk célja a volna, hogy mindenekben a Ns org törvénye az eddig lett conulativú után maga szabados folyására redukáltván, a szerint is lenne kinek kinek trvény igasságában contentuma s consolatioja; de mindazonáltal midőn egész Nemzetestől is ily kőjőrá czelező munkáinkban éjjel nappal fáradozánk, némely Észvesztések Nzetünk közt levő eszközei, az kik az által akarják boldogul folyó Nztészes munkáinkat megzavarni, a midőn a Hit és vallások szabados exercitiumt, azokhoz járandó némely jövedelmekkel edgyütt, a Ns Ország tovább való dispositiojáj megengedték; ezt hozván a Ns ország törvénye is magával, illy resolutionkat infringálni, holmi exceptiokkal eludalni merészlik, hogy ily az hit és vallások között esető confusio alkalmaságával a Ns Org akarmelly rendű és lakosi között is egymáshoz való kedvetlenséget s abból követkehető haragot szerzvév, azzal is netsészes egyverünknek akadályit nemzik; hogy azért a szép edgyesség a Hit és vallások között megmaradván, annak alkalmaságával a Ns Org lakosi edgyemáshoz való Sinceritással forgassák Nztészes fegyvereket; továbbra is akarjuk a Ns közönségnek declariálunk, az Hit és vallások dolgában miscoda végezést és rendelést tettünk a Ns Org tovább való dispositiojáj, úgy hogy 1-mo. Akarmelly ns vgyében, districtusban, királyi mező Városokban, várakban, és akarmelly helységekben az Hitnek és vallásnak szabados exercitiuma legyen : az melly hiten és valláson valók a templomok, scholák birodalmában voltak mindaddig, továbbra is békeségesen annak bírásiában megmaradnyanak, hanem Helyet a szabados exercitiumnak folyására, Scholák erectiojára

s abban való szabados tanításra az más felek foglaltassanak 2-do. A dezmat. sedecimok, octavák, quarták, a melly hiten valláson való Parochiához tartoztaknak, exigáltattak is, mindegiky továbbra is szabados usussában maradjanak. 3-tio. A Scholaris proventusok, ugmint a Halott temetéstül, keresztelésétül, eskettéstül, beavatástul, offertoriumtól járandó fizetést akar holott is kiki az maga hitin válásán papjának s akarmelly egyházi szolgának valósze. 4-to. A temetésre közönséges helyen való devotióra azon helyben való harangokkal, akarmelly hits valláson levők is a harangozás szabados legyen, és a szokott harangozás alkalmaságával maga felekezeteinek való fizetés. — A minthogy a Ns Vgyének serio intimallyukis, ezen declaralkarantunkat in gremio sui publicatváv, igyekezzen hozzánk a Ns Országban való kötelessége szerint ugy observálni s observáltatni, azok ellen semmi is ezen rendelésünk ne infringtassék s variáltassék, hanem a szerént annak usussában akarmelly Hit vallás is békeségesen a Ns Org tovább való dispositiojáj megtartassék; sőt ha kik az ellen cselekedni találtaknak, azok ellen akarmelly Hiten valláson levő, Egyházi, külső rendű híveinket is meg intenálja. A mint pedig Patens levelünkben is a Ns Vgyének értésére adtuk s egyzerser mind serio intimáltuk is a Ns Org tovább való dispositiojáj, Templomokat, Scholákat sehoh senkinek is akár férfi akár asszony renden valók, magok hatalmával elfoglalni meg nem engedünk, ugy mostan is a Ns Vgye tudván az iránt való edgyzer tett resolutionkat, a szerint kit kit a templomok Scholák foglalásában elő menni meg nem engedgyék, sőt ez olyakkal minden uton mődon evincialni ügyezze. Datum ex Castris ad Szeged positis, die 12. Augusti 1704. F. P. Rakoczy. — Joannes Pápay.

Élet a mélységben.

Azon egyetlen eset, midőn halat fogtam, (irja Hall kapitány „a tengeri élet“ című könyvében), az Atlanti tengeren első utazásom történt. Horgom zsinóra egy jó óráig állott a vízben. Végre remény veszve huztam ki onnan, és oly könnyűnek éreztem, hogy azt hittem, hogy el van szakadva. De ki képes bámulásomat leírni, midőn a zsinórán mégis egy kabljant pillanték meg, mely uszóhólyagának kiterjedése következtében kétszeres nagyúsgra puffadt fel! E szerv a 80-90 fonalnyi *) mélységben 15-16 légnymás **) állt a sajtoitórtek össze; de ha az állat a tenger tükre felé közeledik, s e ropant nyomástól megszabadul, az izmok ereje nem elegendő arra, hogy az uszóhólyagban levő levegőt a tömörségtől ugyanazon állapotában megtartsa. Ennélfogva tehát a hólyag annyira kifeszül, hogy nemcsak megöli a halat, hanem azt nem ritkán lőporfellobanáshoz hasonló robajjal veti szét.

Ezen érdekes tapasztalás a legvilágosabb bizonyítja, hogy a tenger mélyében levő állati élet ép ugy bizonyos légnymóhoz van kötve, mint a tenger tükre felelti, és hogy ennél fogva minden állatnak, saját szervezete által, egy meghatározott regio van kijelölve, melyből nem léphet ki büntetlenül. Igaz ugyan, hogy a cethal ép egy megél a jelentékeny mélységben, mint a tenger felső rétegeiben, de ebből csak az következik, hogy a cethalnak oly erős izomrendszere van, mely a különféle légnymókat kibírja. Ismeretes dolog, hogy az Alpesek hasonló esettel találkoztak, mely csak az előbbeni folytatásának tekintetű. Eltekintve az embertől, kit szerencsés szerzete a földnek világpolgári lakosává teszen, eltekintve atól, hogy maga az ember is a teteme-sebb magasságban nem jelentéktelen szenvedést áll ki, s ha hazumosáig ideig volna kénytelen ott lakni, könnyen gyógyíthatlan mellbetegséget vonhatna magára; többen az állatok között a teteme-sebb magasságban ép ugy elhalnak, mint a kabljauról Hall kapitány beszél. Így például a macska a 14,000 láb magas Punán, Peru Andesein a legborzasztóbb rúngatódások között mulik ki. Valamin azonban a cethal a tenger különböző mélyégeit büntetlenül evezzi át, úgy az Alpeseknek is van egy állata, a kondor. Ez azon madár, mely gyors röpében minden látható erőkődés nélkül a tenger tükreftől egészen azon magasságig

*) Egy fonal hat láb vagy egy öl hosszúságú tengeri mérték.
**) A levegő az egyszerű légnymónál (milyen például a légnymóiban foglalt higánya nehezedik) egy öl láb területre 1809va az bési fontnyomást gyakorol. Ha az ember testének felületét 10 öl² lábára tessük, a resz nehezető légnymós többit teszen 180 mázsánál. 15-16 légnymónál a lég sulya természetesen 15-16-szor ily nagy.

emelkedik fel, melyet a legszerencsésebb léghajósok is alig értek el. Eszerint tehát a teremtmények földöni életének határát ép ugy ki vannak jelölve, mint a népek egymástól elkülönítve.
Dr. B. L.

Egyveleg.

— (Ausztria gyufaipara.) Hogy a nagy a kisciben rejlik, mindenikünk előtt közöndősü do-log; de hogy mikép nyilvánul ez épen a gyufánál, az sokak előtt még új lehet. Lásuk tehát a számokat, melyeket Schrötter bécsi tanár Ausztria gyufagyártásáról közöl.

A gyufagyártás e birodalomban oly kiterjedéssel bír, hogy nemcsak a belszükséget fedezi, hanem a kivitelre is igen nagy mennyiség jut be-lőle. Az összes gyártás 1849-ben 50,000 mázsára rugott, miből 10,000 mázsa vitetett ki. E mennyiségből Csehország 2/3 részt szolgáltatott, a többit pedig Bécs és környéke. Csehországban 10 gyár 1000 munkással, Ausztriában 22 gyár 2000 munkással dolgozik. Csehországban egy gyár egymaga, mely 1000 munkást foglalkodtat, évenként 200,000 ládóska gyufát szolgáltat, melyekben egyenkint 5000 darab van. E csehre évenként 25 mázsa sa-léromtot, 6 1/2 mázsa vilanyt (phosphor) és 300 mázsa kén használ fel. Ausztria összes gyufagyá-raiban 1250 mázsa salétrom, 325 mázsa vilany, 15,000 mázsa kén és 5000 öl puha fa fogyasztatik el évenként. A fa egy egyszerű gyaluval a legro-videbb idő alatt szétaprítatik, úgy hogy 12 óra alatt közel kétmillió gyufa állíttatik elő. Ausztria összes gyártmánya 50,000 millió ölrua rug éven-kint. Evvel azonban a gyufaipar még nincs befé-jezve. Mennyi tok, ládika és skátuya szükségese- arra, hogy ennyi gyufa elpalkottassék, és mily lé-nyegesen hatnak ezek más iparágakra ki?

Franciaország nagyon dicsekszik vele, hogy egyik párisi gyufagyár 300 munkást foglalkodtat, holott egy bécsi firma munkásai tízszer meghalad-ják e számot. A londoni iparkiváltásról szóló né-met jelentés kiemel, hogy egy birminghami ház 3000 mázsa sárgarézdrót dolgozik fel gombos-tűnek évenként, miből annyi gombostű készült, hogy egymás végébe rakva, sok ezer mérföld hosszúságra rugna. A gyufa ép ily csekély szár-mazása, és ha csak azon gyufáknak raknók is egy-más végébe, melyeket az ausztriai gyárak éven-kint előállítanak, hosszúságuk a földet mintegy 90-szer övezné körül.

— (Kutakból a megromlott levegőt eltávolítani.) Gyakran megtörténik az életben, hogy a kutba vagy azért, hogy alább ássák, vagy azért, hogy különben kijavíttassék, le kell szállni. De gyakran megtörténik az is, hogy a kutban romlott fojtó levegő van, s ilyenkor a leszállás, ha kellő vigyázat nélkül történik, az illetőnek életébe ke-rül. Azt ugyan, hogy fojtó levegő van-e a kutban vagy nincs, könnyen ki lehetne tudni aztalán, ha egy égő gyertya abba lebecsátatik. Ha a gyertya kialszik, embernek a kutba leszállni nem tanácsos, mert a roz levegő ép ugy kioltja annak életét mint a gyertya világát. Sajnos azonban, hogy ez egyszerű elővigyázat vajmi gyakran elmulasztat-jatik; s innen származik aztán a sürű panasz a fel-merült szerencsétlenségek felett. Az ily szerencsét-lenségek rendszerint még általt neveltetnek, hogy aszerencsétlenül járt egyén megmentésére szolgáló lépések és gondoskodások minden figyelmen kívül maradnak.

Sok mód létezik ugyan arra, hogy a kutakból a megromlott levegőt eltávolíttassák, de ezek között a következő egyszerűsége és gyors hatása által tűnteti ki magát. Az egész készülét abból áll, hogy egy edény, mely sürített sósavval és horganyda-rabokkal van megtöltve, a kutba lebecsátatik. A könnyenek ezáltal bekövetkező gyors kifejlődése minden roz levegőt gyorsan kiszorít a kutból, olyannyira, hogy ha emberlet megmentése forog kérdésben, 5 perc múlva a mélységbe már lelehet szállni, anélkül, hogy veszélytől tartani okunk volna. A kellemetlen sósavgőz eltávolítására nem kívántatik egyéb, mint egy nyitott esernyő a kutba néhányszor leereszteni és felhuzni.

— (Óriás baraczkok Chinában.) Shangaiban, (beszéli a pár év előtt Londonban megjelent „the englishman in China“) egy odaváló kérész az englishman a számára oly nagy baraczkokat termeszt, hogy azok egy talat töltenek meg, és a gyümölcs, ép ugy, mint a dinnye, felvágva osz-taltk szét a vendégek között. Ügyességéért be-csalétesen is megfizették magát, mert egy barac-zkért 12-18 fontot vesz.
Dr. B. L.

Melléklet: Fél ív hirdetések.

A Vasárnapi Ujság 44-ik számához 1863.

T Á R H Á Z.

Debreczeni levél.

Debreczen, okt. 25.

(Vásár és lóverseny. — 13 számú bércocs. — Richard abbé néha nem jól kutat. — A Hortobágy ismét zöld. — Nőgyölet. — Színház. — Dalárda, zenede, leányiskola. — Főiskola.)

Mikor a szabocsi fiatal gazdáknak 45 foknyi magasra áll a szivar szájkökb, félfelé eregetik a bodor füstöket a debreczeni Sz.-Mihály országos vásár alatt, s négyes fogatokon jelennek meg ló-versenyen, baromvásárban: akkor jóformán semmi bajok; de midőn a bihari, békési s kunsgyi fiatal-ságnak föld felé csing legfeljebb 5 kros Kubája, s a vásárra gyalogosan, azaz csak vasuton jelenhet meg, ott már nagyobb bajnak kell lenni termés, s így jövedelem dolgában is. Ki ezt kissé észlelni nem restelje, jóformán tájékozhatk magát a kü-lönböző vidékek állapotáról. Különbön általában véve ezen vásárunk a népebb s élénkebbek közé tartoztatott. Lóversenyünkre mindkét nap gyönyörű idő kedvezett; minden nagyobb versenyben Semy-sey Lajos lovai győztek; mindenki sajnálta, hogy az ügött versenyt legalább a mulatságos taligyás- verseny nem pótolta; pedig nehány taligyás nagy reményben volt, hogy a sorompóba beszölitatik, s az a 10-20 font őrít nagyon könnyen lett volna a helyszínen is szíveszethető, — s ha egy pár üveg pezsgővel kevesebb fogy el, abból is bőven kiterhelhet volna; szegény taligyások, jójőre talán nem fognak hiában kifáradni. — A mennyiben e versenyek alkalmával császári katonai méneabeli ló is pályázott, reméli a lovaregylet, hogy a jövő évi versenyre császári díj is fog kifizetni. — Vásár alatt a Reszler színházában a kolozsvári társaság nehány tagja mulattatá a közönséget leginkább operai egyvelegekkel. Hétfőn a kaszinó bált is rendeztet a lovaregyleti tagok és vendégek kívánságára, de biz az meglehető vékonyan ütött ki, s bál alatt a többség a fehéről vendéglőben tartá nókel meleg esztélyt.

Csodálatos; a meglehető száma szaporodott bércocsik közt nem láthatni 13 számot. — Midőn a tizenkettődik számú után azon ominózus szám következett, csinos kocsiara s jó pár lóra került a sor; egy szép delnő ezen szeretett kocsiára, de a szám sehogysém tetszett; az ildomos férj előze-kenységének sikerült kieszközölni, hogy a kocsi a 14 számot kapja meg; s ez az oka, hogy városunkban egy bércocsival maig is kevesebb van, mint mennyit a számok után gondolni lehetne. Azonban nem tuduk még eddig kipuhatolni, vaj-on nem épen e bércocsiról maradt-e át ama kaba-listikus szám hatása, mely a minapában lovastul együtt egy árokba dönt. Árokba? — igen, — a légzéses-csovezés számára készült, s a sötét éj da-zára intő lámpával ellátatni emulasztott árokba; szegény bércocsik könnyen megadhatta volna érte a hanyagságnak. — Neveztes valamit is az, ha este a gyalogjárdán véletlen magasodásban akad meg láb, vagy mélydedbe süpped; — kocsid a bur-kolatlan, vagy a mellett nagyot zökken, bizonyos lehetsz benne, hogy alattad légszes vezető csö vonul keresztül; az egészen csak az a sajátóság, hogy nem akad ember, ki e csövezések lerakására vállalkozót rendre utasítaná, — hogy a csövek árkait lámpákkal lássa el, betemetésük után pe-dig a fa és téglá-burkolatokat előbbeni állapo-takra rakassa vissza. Ez árkok ásatása közben több pénzemre akadtak; úgy halljuk, hogy ezeket a vállalkozó a főiskola pénzgyűjteményének aján-dékozandja; egy napzamos egész kis zacskó for-galomból rég kiment rézpénzre akadt.

A mily szép eredményt mutatott Abbé Ri-chard által a Hortobágyon kijellett kutak ásatása, annyira tévedt ő abbésága a gőzmalom telkén ki-jellett kutra nézve; két helyet jelölt ki 200 frérrt, egyiken 4 1/2, másikon 5 1/2 öle bő ivó vizet jösojt; az első e hó elején két öles átmérobén megiasított 6 1/2 öllig mentek le, de jó ivó viznek semmi nyoma; majd 4 öles vize azonban a már meglevő két nagy kut mellett elegendő mennyiséget ígré. Ez új kut ásatásakor 5 1/2 ölnyi mélységben egy kövült felső lábszarcsontot találtak, mely a főis-kola muzemának ajándékozottat; minő állat-ért volt, még nem tudjuk.

A jótékony esők beálltával a Hortobágy legelője annyira megjavult, hogy ha erőf dév, fayg,

hó el nem ronntan, az ottani gulyák karcsónyig is megérnék vele; az izletes veres-gomba oly mennyiségben terem, hogy szekérszámra lehetne szedni. Ki a Hortobágyot nyár közepén látta, nem képzhetet, hogy a fű, melynek még a gyökere is kiszült, s a felégett port csak ugy hordta a szél, mint a futóhomokot — még ez idén nemcsak kizöldüljön, de annyi baromnak bő táplálékot nyujtthasson; most már verben döglük a sokáig éhezett szegény barom.

Léván nőgyelet alakult, N.-Kállóiban, Nyi-regyházán a nők hangversenyt rendeztek, nov. 15-re N.-Kállóiban ismét sorshuzással egybekötött jótékony vigalom van kitüzve; Nagyvárodon Ka-talin-200; Kolozsvártól 100-nál több alföldi munkásnak 2000 napi ellátást biztosított a nőgyelet; Debreczenben is, — nem; itt még nem volt alkal-munk ilyesmirtől valamit hallani.

Uj színházunkat lassan lassan csinósítják, már a szobrokat helyezik a homlokzatra; de e ha-ladás nem megy most oly erővel, mint az év kö-zepéig, a s így semmi remény, hogy ez évben a kö-zönségnek átadásassék.

A régen pengetett dalárda okt. 18-án vala-hára megalakult, már is szízen fölül van tagjai-nak száma. Évi díja 4 ftban állapítottat meg. Ideiglenesen egy előnk s négy tagu bizottmány választott, hogy az alapszabályokat dolgoz-a ki. Karnagyul Gáspár Ignácz zenedei énekánár véglegesen megválasztottat. — Mai nap tartott közgyűlésében az alapszabályok kis módosítással helybenhagyvatván, megerősítet véget felterjesz-tettek. — Az évi díj 3 fra változtatott; a jövő őszjeövetel alkalmával talán majd ismét 4 fra fogjuk emelni.

Zenedánkben is megkezdődött a tanfolyam; a tanítványok száma, különösen a hegedű- és zongora iskolában, tetemesen megszaporodott; kü-lönbösen a szegényeségi bizonyítványok alapján hegedű s zongorára bevettek száma nagy; s jó lenne jójőre szigorúan megtartani az alapszabályokat, miszerint a szegény sorra növendéket is az alapítók vagy rendes tagok ajánlani tartoznak, s ze-nére minden fizetés nélkül csupán kitünő tehets-égű szegény növendékek vetésének föl.

Az egyház pártfogása s felügyelése alatt álló felsőbb leányiskola nem örvend jelenleg annyi ta-nítványnak, mint a mult évben; ennek okát most nem taglalgatjuk; egyelőre annyit mégis kimön-dunk, hogy nagyon jó lenne, ha az egyház, ezen iskolára nézve, alapos betekintést után, czélszerű intézkedéseket tenne, s kipuhatolná, miért ide-gyenkednek lakostársaink ez iskolába küldeni leánykáikat, s miért küldik azokat örömebbeb magánnevelő intézetekbe; ideje lenne talán már annak is, hogy az érintett iskola vezetőőnjének, vidéki leánykák kosztba fogadása, p. 10-15 meghatározott számban megengedtetnék; kikop-hatott már közöllnk azon téves föltevés, — hogy a bennlakókra több gondot és figyelmet fordítana a nevelés, mint a városunkból oda já-rókra; elvitázhatlan igazság, hogy a mely leányka az egész iskolai éven át közvetlen felügyelete s oktatása alatt van egy jó nevelőőnek, több ra-gad rá a mivelttség, finomság, nyelv, női munka, s gazdszanyokodás ismeretéből; tehát adjuk be mi városiak is leánykáinkat; de ha talán költség-kimélséből azt tenni nem akarjuk, ugyan miért tagadjuk meg azt vidéki atyánkfiaitól, s miért kényrszerítsük őket, hogy mivel a mi intézetünkben gyermekeik bennlakásra is fel nem vétethet-nek, azokat más nevelőintézetbe adni kénytelenek legyenek?

Főiskolánk tanuló ifjúsága jelentékenyen több ez iskolai évben, mint a multban; különösen feltünően növekedett azon vidéki szegény gyer-mekek száma, kik a főiskola, egyházkerület, s a helybeli egyház részéről nyujtatni szokott jóté-konyaságokat igénybe veszik; ez utóbbi a vidéken uralgó szükségére is mutat, de általában véve ör-vendetes jelenség főiskolánk eszlemi előrehala-dására nézve. — Δ

Irodalmi újdonságok.

— Megjelent új könyvek:

A lefolyt hónapban külterjedelmig a mult hónapokhoz egyenlő arányban nem gyarapodott

ugyan az irodalom; de a megjelent új művek között tagadhatatlanul nagy érdekű és értékű művekkel találkozunk. Első helyen kell ezek között me-em-litenünk b. Eötvös József legújabb munkáját, mely „Gondolatok“ ezim alatt Ráth Mór bizományában megjelent. A kötet következők főrészekre oszlik: „Hit és vallás.“ „Ember és világ.“ „Irodalom és tudomány.“ „Allam és politika.“ „Eszer vételek és szabályok.“ A munka, melyben az eszmék egész halmazával találkozik az olvasó, már szerzője nagy nevével több ajánlatra alig szorul; mi mégis fölviujk reá a közönség figyelmét.

„A Budapesti Szemle“ 59. és 60. füzete is-mét több jeles czikkel és ismertetéssel gazdagítja irodalmunkat. Benne a többi közt Szász Károly a lyrai költészet világirodalmi fejlődéséről értekezik, Greguss Agost, „Meddő költészet, termékeny bírálat“ című czikket közöl Erdélyi János prózáról. Irodalmi szemléjében Schwarz Gyula Lamartine Sokratesét ismerteti, Deák Farkas Milton életraj-zát, Kazinczy-Bethly Paulina Macaulay után By-ron jellemrajzát hozza.

„A magyar kérdés megfejtéséről“ Grill Károly pesti könyvtáros munkájában egy na-gyobb munkánk két első füzetet jelent meg. A német nyelven írt munka terjedelmes címe a kö-vetkező: „Tanulmányok az általános, valamint a különös magyar-orosztrák unio-jog, Magyarország közjóának alapjairól s a királyi alapjoga föl-lött, tekintettel a jelen politikai helyzetre, s a kiegyezésre a koronával és a nem-magyar örökös tartományok összegével, mint a melyet az 1723-dik évi pragmatika sanctioiban megállapított unioi alapszerződésben III.- (VI.-)dik Károly mint szer-ződő fél képviselt.“ — Szerzője nem nevézi meg magát; csak annyit mond magáról, hogy 1848-1849-ig publicista volt, azóta tudományos buvár-latoknak él s 1852-iki sept. 24-én szerencsés volt Ő Felségét lakában fogadni.

„Magyarország némes családjai“, irta Nagy Iván, 53 és 54-ik füzet mely a Révai-Ruttkay családokat, s a P. és R. betűbeliekhez a pótléko-kat tartalmazza. E füzetekkel a X-ik kötet be van fejezve. — Megjelent Pesten, Ráth Mór bizo-mányában. Ára 1 ft. 70 kr.

„A magyar irodalom története.“ Irta Jámbor Pál. Pest, Ráth Mór bizománya. Két kötet. „Hiador költői művei.“ Első kötet. Sza-badkán, Obláth Leo bizományában. Ára füzve 1 ft. 80 kr., díszkötésben 3 ft.

„Természettudomány és gyakorlati élet.“ A magyar orvosok és természetvizsgálók 1863. sept. 24-én, Pesten tartott naggyűlésén előadta Knöpfner Vilmos, orvos-sebészudgyor. Nyomatott Kérész Józsefnél.

„A szőlőművelés és borkezelésről.“ Irta Parragh Gábor. II. füzet. A 304 lapra terjedő munka ára 2 ft. Nyomatott Emich Gustáv m. a. nyomdászánál. s a P. és R. gyakorlati hasznu munkát aján-ljuk gazdáink figyelmébe.

„Magyarország történelme.“ tandai használatra Irta Visontai János. A két füzetet képező mű első része az Arpád-korszakot foglalja magá-ban, s 45 krért kapható. A második rész a vegyes és Habsburg-házbéli királyok korát tárgyalja s ára 85 kr. — Pest, 1863. Grill Károly tulajdona.

„A vegytan iskolája.“ dr. Stöckhardt után dolgozta Berde Aron, a természettudományok tanára s a magyar akademia l tagja. Második átdolgozott kiadás. Megjelent Kolozsvárt, Stein János könyvtársánál. 1863.

„A nőkel való közlekedésről.“ Tanácsadó ifjak és mindazok számára kik a nők kegyét meg-nyerni és megörzini ohajtj k. Összeszedte Eber-hard Agoston; az 5-dik kiadás után magyarította Murányvári. Ára 1 ft. 20 kr. Pest, Kugler bizo-mánya.

„A buda-pesti kereskedelmi iparkamra je-lentése“ 1860-62. évekéről. Nyomatott Pesten, Müller Emilnél. Dicsérrellet említtük föl, hogy e jelentés magyar nyelven jelent meg, holott az ed-digi évi jelentések némétül voltak. E 343 lapnyi terjedelmes kötet a következők főrészre oszlik: Kereskedelem. Ipar. Bányápar. Marhatenyésztés Pénzüntézetek. Első magyar általános biztosítói társaság. Vasut-forgalom. A pesti kereskedelmi akademia. Törvénykezési ügy. Kinválnalnak. — Mind ezen főrészek alosztályokra oszlanak, me-lyek a legpontosabban összeállított adatokat tar-

talmazzák. Nemzetgazdasági szempontból igen becses gyűjteményt nyertünk e könyvben.

***(Rónay Jácint „Fajkelekezés” című munkát írt),** melyre Demjén és Sebos könyvkereskedése 1 ft. 50 kr. árú előfizetést hirdet. A munka bolti ára nagyobb. Léend. Az előfizetési pénzek a nevezett könyvkereskedésbe nov. 21-ig küldendők be.

***(A nemzeti színházhoz beküldött pályavígjátékok)** megbírálására fölkért bizottsmány működését okt. 22-én bevégezte, s a beérkezett 35 darab vígjáték közül tizet talált versenyelőadásra érdemesnek, melyeknek szinrehozatala, sorshuzás utján hat estére a következő rendben történik: 1. „Apám felesége.” — 2. „Tények és...” „Szellemdus hölgy.” — 3. Házasság politikája” és „Balekfogók.” — 4. „Becsület és szerelem” és „Az égben.” — 5. „Divatos beteg.” — 6. „Egy jó madár.” A bizottsmány örmét fejező ki a fölött, hogy a pályázat nem volt sikertelen; mert néhány oly művet eredményezett, melyek ha általános becsolom nem bírnák is, de mindenesetre a jelen színirodalom színvonalán állanak.

***(Másik pályázati eredmény.)** A nemzeti színház népszínműi pályázatánál a bírálata fölkért bizottság az első jutalmat (80 db. arany) egyhangulag a „Lelencz” című népszínműnek ítélte oda, mint a mely nemcsak a pályázatok művek közt áll első helyen, de általában is színirodalomunk jelen viszonyai közt nyereségnek tekinthető; a nemzeti színpadnak pedig hatásteljes és hosszabb ideig fennmaradó darabot írt. — A többi tizenkét pályamű között egy sincs, mely csak színrehozható is lenne; e szerint a pályahirdetés értelmében a második jutalom (40 arany), ezek közül egyiknek sem adható; ha azonban a pályajutalmakat kifizető bizottsmány a második jutalmat is kiadni ohajtána; ez esetre a bíráló bizottság azt ajánlja, hogy e 40 arannyal is az első jutalomra érdemesített „Lelencz” című népszínmű jutalmaztassék. — E végzés után a „Lelencz” jelítség levele felbontatván, ebben Szilgyeti Ede neve tüntetett. A többi pályamű jelítség leveleit a bizottság jelenlétében elégették.

***(Magyar költemények német fordításban.)** Dux, Dietze és Földényi a legkötőbb magyar lyrai költeményeket német fordításban szándékoznak kiadni. Mindenesetre ohajtandó, hogy irdalmunk termékeit sikerült fordításban ismerje a külföld. E cél, ha többen egyesült erővel látnak hozzá, talán könnyebben el lesz érve.

***(Uj élezlapok.)** Mintha több vizsgátlóra és bufelebbre volna szükség e szomorú időben: közelebbre nehány új élezlap indul meg. Ugyanis Vértési Arnold, a jó emlékeztető „Fekete Leves” főmunkatársa, e hó elejétől „Kampus” (!) című humoristic-satyrikus lapot ad ki. Megjelenik minden második héten egyszer, magyar és német nyelven. Előfizetési ára félévre 3 ft. — Egy másik „Umoristul” címet fog viselni, s oláh nyelvű lesz. Ardelean György szerkesztése mellett. Főmunkatársa Vulkán József. — „Pester Figaro” címen megjelenő német humoristicus lapról is beszélnek. — Ezek csak szerény igényekkel lépnek föl; de a „Fölfordult világ” már egynemes az „Ustökös” és „Bolond Miska” megbuktatásáról álmodozik. Sorra járja a főváros kormait, s dús tapasztalással ezekből hoz épületes dolgokat. Gondolja: ha „Dongó” korában Debreczennek nem kellett; mint légynek jobb dolga lesz Pesten.

***(Lapvezér-váloztatás.)** A minduntalan vezért cserélő „Hölygfüntár” e hó elsejétől Dobsa Lajos kezébe ment át.

Művészeti hírek.

***(Hollós Kornélia)** a szükkölködők javára tett művészi körútjáról a napokban visszaérkezik s a telet a fővárosban fogja tölni.

***(Kamara-hangversenyek.)** Az évenként tartatni szokott s jó hitében álló „kamara-hangversenyek” november 8-án és 22-én, továbbá decz. 6-án és 20-án fognak végbemenni Beregszászi zongora-teremben. A hangversenyek a nemzeti színház zenekarának tagjai lesznek. E hangversenyekben eddig még elő nem adott zeneszereményeket fognak bemutatni a közönségnek.

***(Zenestély a szükkölködők javára.)** Rimaszombatban, — a hozzánk érkezett tudósítás szerint, — okt. 24-ikén „sorsjátékkal egybekötött zenestély” rendeztek a tisza vidéki szükkölködők honfitársai javára, a helybeli zenekar és dalárda közreműködése mellett. — Ez estélyt a Radics testvérek zenekara nyitotta meg, kitűnő sikerrel, mint mindenkor. Ezt követte a „kapolna” C-dur-

ban énekelve a dalárda által; a siker, mit a dalárda ily rövid idő alatt tanusított, mindenkit meglepett. A „velencei karnevált” zongorán játszott b. V. G. urhölgy és „keasergő leányt” zongorakísérettel dalolta L. L. k. a.; mindkét darab igen nagy tetszessel fogadtatott. Ezután jött egy érzélgő magyar, továbbá népdalok. „Az eltört szobor” szavaltat, a „Czigányt” és végre a bordal Bánkbanból, előadva a dalárda által zenekísérettel. A hangverseny követte az alkalmissal rendezett kisorsolás; nevezetesen volt 1250 sorsjegy, s nyereménnyül 143 kisorsolható tárgy, miket többnyire helybeli honleányaink készítettek e zedra. Figyelmet érdemel különösen egy kép, női kézi munka, a mely bármelyik művésznek is dicsőretére vált volna. Elismerést érdemel végre a rendezésért is e zedra kinevezett városi bizottsmány is.

***(Hangverseny és sorsjáték.)** A szükkölködők javára a lévai kaszinó f. hó 16-ra sorsjátékkal összekötött hangversenyt rendez. A sorsjáték nyereményeit lelkes hölgyek által beküldött külfölte tárgyak teendik.

***(Szinészek Pécsét.)** A hozzánk érkezett tudósítás szerint, Szigethi Imre jelesen szervezett szintársulata okt. 14-ke óta a pécsi színpadon működik, még pedig a közönség teljes kielégítésére. Nem volna tehát egyéb hátra, — mondja levelezőnk, — mint minél szorgalmasabb színházi látogatás által támogatni a derék társulatot művészi pályáján, s ez által még jobban fölszerkenten a már is tanusított buzgalmat. E fölszólalás leginkább kereskedőinket illeti, kik eddig elég sajnosan a színházi padokon legkevésbé valának képviselve. Pécs, mint első rangú vidéki város, csak erkölcsi kötelezettséget róna le a hazai nyelvi és művészet irányában, ha egy jól szervezett szintársulatot a téli idény alatt tührtető viszonyok közt föntartana, miáltal egyszersmind, mint igazi magyar város, jó hírből mutatná meg magát a hazának. Eddig többnyire új francia vígjátékokat adtak kitűnő sikerrel. Különbösen kitüntek Szigethi Imre, Szabó Károly, Jánosfi és Beödi, kiknek egyébiránt a hanglejtésben a tulzásokat egy kissé kerülőni nem ártana. A női személyzetből Némethy Irma, Szilgyeti Teréz és Aradini emelkedő ki. Okt. 24-én adták az első operettet „a dajkát” zsufoft ház előtt és a közönség zajos tetszényilvánítása mellett. Emelést érdemel, hogy Szigethi a kőolajvilágítás által a színházban uralkodott örök homályt végképen kiszorította, így ott szépeink izlésteljes piperéje is kellő fényben tündökölhetik.

***(Reményi Ede hangversenyeit)** a vidéken mindenfelé szép siker koronázza. Selmeczi hangversenye, melyhez az odaváló bányász-akadémiái ifjuság is közreműködött, 130 ft. 25 krt., — a kőszegi pedig 75 ft. 3 krt. jövedelmezett az alföldi szükkölködők javára. Aranyos-maróthi hangversenyt, midőn már a nagyszámú közönség előtt az első darabot eljátszotta volna, betiltották. Ugyanez történt Léván tartani szándékolt hangversenyével is.

***(Hasi hangok)** cím alatt három eredeti magyar férfi négyest tartalmazó halfüzetet nyit előfizetést Wusching Konrad. Résezi: 1) *Hazám, ünnepeles kard!*; 2) *Edes anyád rozsfa*, Losonczytól, négyes; és 3) *Edes bori!* Losonczytól, bordal. — A füzetnek, mely csinos borítékkal a partitúrán kívül még egyenkint a négy hangot is tartalmazza, előfizetési ára egy forint, bolti ára 1 ft. 50 kr. leend. Az előfizetések szerzőhöz Luogosra (Kraszóm.) dec. 1-ig bérmentve küldendők.

Egyház és iskola.

***(Az egyetemi könyvtár)** czélszerűbb berendezése már régi baj. Azon források közt, melyekből a helybeli egyetemen tanuló ifjuság tudományát merítse, első helyen az egyetemi nagykönyvtárnak kellene állania. Mivel azonban ez, részint a czélszerűtlen rendszabályok miatt, részint elegendő alapítvány hiányában czéljának hiányosan felel meg; az egyetemi polgárok ma reggel 9 órákor naggyűlést tartanak az egyetem díszterében, tanácskozandók azon ut és mód felett, mely szerint e bajon segíteni lehetne. Ezt illetőleg folyamodványt fognak készíteni, s képviselőket választanak, akik az ifjuság e fontos ügyében eljárjanak.

***(Elbádosok a fürdőszettanból a pesti egyetemen.)** Dr. Hasenfeld Manó, szlácsi fürdőorvost a pesti m. k. tud. egyetemen a fürdőszettan magán tanárává neveztek ki. S miután régebben e tanszékre már Dr. Pete Zsigmond, császárírói orvos is kinevezetett, így a fürdőszettanból két rendbeli előadást is tartanak.

Közintézetek, egyletek.

***(A magyar tudományos akademia)** bölcseleti, történet- és törvénytudományi osztályának okt. 26 kán tartott ülése egyike volt a legátogatottabb üléseknek. Roppant számú hallgatóság jelent meg, hallani ohajtva Falk Miksa hazánkfiát, ki e napon akademiai székfoglaló beszédét volt tartandó. Megelőzőleg Hornyik János mondott székfoglaló értekezést az „idéző pecsétről.” A történetből s hazai törvényekből bizonyítja, hogy e kifejezés: „pecsétet küldeni valakire” nem hagyományos szóbeszéd csupán, hanem rendszeres törvénykezési eljárás volt egész Mátyás királyig, s hihetileg az ország más vidékein ma is pecsétet küldenek a megidézetnek. — Ezután Falk Miksa szólt. Miután ő egyedül a hírlapirói téren tevékeny; megválasztását ennek tulajdonítja, s az összes hírlapirói kar nevében mond érte köszönetet. Azután értekezik a „Menedékgögről.” A politikai vétéseket — ugymond — csak a sophisma csempészhetné a bünök közé. A politikai téren nem lehet elfogadni csalhatlan dogmát; az épen az állam élel álló kormány nézete sem lehet döntő, mert a kormányfőrtak is emberek, s ninosen criterion, mely a bünt meghatározza, miután sokszor a mi ma bün, a kormány változtatval éreményé válik. Az nem jog, melynek megértését egyszer börtönnel büntetik, máskor megjellet jutalmazták. A politikai menekült vagy fegyvenz iránt, ha megőrt teettel börtönből vagy számírtésbe helyéről visszatér, rokonszenven mutat a közvélemény, maga az ellenpárt tisztelettel viseltek iránta, mert meggyőződéséről szenvedett. Értekezés szerint a politikai büntett jogfogalma meg sem állapítható. Az államnak sem joga, sem kötelessége, hogy oly politikai menekültet megbüntessen, vagy mi ezzel azonos, kiszolgálasson, ki idegen állam törvényei ellen vétett. Ha ez el fönnállhatna, minden állam porkolábja lenne az idegen államban föllükerekedett tényleges hatalomnak. Beszédet zajos éljenzés követe. — Utána Henszlimann Imre, a pécsi székesegyház földalatti részében talált domborműveket magyarázza. Előadásából kiderül, hogy a pécsi székesegyház az erősített művek közé tartozott, mit négy tornya is bizonyít. A sirboltokba való le és följáratok falainak kibontásánál is több domborművet találtak. Végül a konstantinápolyi utra az archaeologiai bizottság négy tudost kíván küldetni a Corvina kiferközésére. A költséget illetőleg az igazgató tanács fog határozni.

Közlekedés.

***(A Pest és Uj-Pest közt löörbe építendő vasut)** csakugyan közelget a megvalósuláshoz. Ma egy hete tanácskozmányt is tartottak e tárgyban, mely alkalommal a vállalat nemcsak czélszerűnek, hanem jövedelmezőnek is mutatkozott. A tervezett vasut a szénáttérrel az országuton át vonulna a fővároson keresztül. Eddig csak kopott omnibuszok közlekedtek e két hely között, s mégis 30,000 főt képviseltek; a tervezett vaspálya költségei pedig csak 28,000 fra rugdnak. Az összegyült tanácskozmány hat tagból álló választmányt bizott meg az ügy előmozdítására s az engedély kieszközölésére szükséges teendőkkel. Az ügy vezetését pedig gr. Károlyi Sándor vállalta el.

***(Uj posta-kiadó-hivatalok)** állítottak közlebről Nagy-Apold, Jaád és Topánfalva községeknben. Mind a három hely Erdélyben fekszik.

Mi ujság?

***(Kivándorlott szükkölködők.)** A Magyarországól Kolozsvárra érkező szükkölködők száma, az „Erd. P.” szerint, naponként emelkedik, még pedig az ujjában érkezők között több a munkaképtelen és a gyermek, mint a munkaképes ember. Az alig keletkezett s jótékonságáról már is annyira ismert nöegylet 92 egyént látott el ebédvel. Említésre méltó az ottani rendőség felebarátai szeretetének azon szép példája is, miszerint a hajlék nélkülieknek éjszakára saját hivatalos teremnek előszobájában hálást enged. Emellett 94 egyéneknek utraindításáról, Dézs, Segesvár és Nagyeudre feloztava, gondoskodott.

***(Azon segélyadóományok összege),** melyek az alföldi szükkölködők segélyezésére a helytartóságnál ez ideig befolytak, már közel 152,000 fra szaporodott.

***(Halálösöz.)** Bajza Jenő, az ifjabb irdalom egyik tehetségesebb munkása, Bajza József szépreményű fia, okt. 28-ikán, három napi rövid betegség után meghalt. Béke hamvaira!

***(A felebarátai szeretet egy szép példája.)** A Terézvárosban egy szegény polgár holmiát dobszó mellett el akarták árverezni. A polgár neje és négy gyermeke sirva könyörgött a kemény-szívü hitelezőnek, hogy várakozzék, ne adassa el szegényes butoraitak, de az hajthatlan maradt. Egy tisztelőtremtő polgár a jelenlevőket felszólította, hogy mentsek meg a szerencsétleneket, s szép példával élömenve, oly összeget gyűjtött, hogy a hitelező csakugyan kielégíthették. Az adakozásban a butorokat megvásárolni egybegyült izraeliták is résztvettek.

***(Különböle járdák Debreczenben.)** Ha valaki végig járja Debreczen széles és nem széles utcait, sokféle járdapróbát fog tapasztalni. Ott van legegöbb is a kisebb utcákban és uj soron, — hová még nem hatott el a civilizáltabb burkolat és lámpa — a primitív töltés, kutakból s árkokból kikerült sarga földből; száraz időben jó kemény, esőben csuszós, és bokáig érő; itt a földalatti csatornákat még nyilt árkok pótolják, hová mindenféle undokságot szabad dobni, önteni, ezeken a kapuk irányában hidacsokk vannak stb. — Másik járdanem sáros időben egész, fél, vagy negyed téglának egymástól egy lépésnyire helyezés, kinek kisebb lépése van, nem tehetünk róla, ha a sárba lép; — harmadik járdanem a hosszú pallók, rettetes fejü szegekkel, a csizmáknak, cipőknek, és női ruháknak esküdt ellenégei, ezek már kidivatoznak, s épen azért a meglevőket nem igazírták, más járdanem volt a téglának éllel, más ismét alapjával való lerakási; amaból pár év alatt csak a vastaglak szögletei maradván elkopatlanul, igen vigyázatos járást igényelnek; a lapjára rakottak kényelmesebbek, s esős időben is hamar felszikkadnak; következik a faburkolat, ezt tartjuk gyalog járdára legalkalmasabbnak, kocsik alatt 3 év múlva elkopik, pedig aránylag sokba kerül; legujjában Tokaj vidéki kőcokkákk burkolat ki a Tekei utcázt, s még ez évben fogják kirakni a városház előtti tért; ezt tartjuk kocsitutunkra a többi közt legjobbnak, — gyalogjárdára pedig a faburkolatot.

***(Katonatörvényészi ítélet.)** Kovács Lajos, mint a „Független” szerkesztője, egyhavi, a lap kiadója nyolcnapos fogságra s 500 ft. bírságra ítéltett.

***(Katonatörvényészi ítélet.)** Okt. 24-dikén volt a végtárgyalás Kassán, a közcsendháborítás vádlott Spóner Tivadár, a szépesi gazd. egyest volt alelnéke, — Kail Antal, az egylet jegyzője — és Seelinger Károly, a „Szepesi Ert.” szerkesztője éllen. Az ítélet azon nap delután hirdettetett ki, mely szerint Spóner Tivadár 8 napi, — Kail A. 2 havi, — és Seelinger K. egy havi fogságra ítéltettek. Spóner T. az ítéletet elfogadta, a másik kettő fölebbezte.

***(Haldózás.)** Walther László, a magyar tudományos akademia legidősebb tagja, okt. 23-kán, élete 76-ik évében Tarcaliban meghalt. Béke poraira!

Nemzeti színház.

Pénlek, okt. 23. „Paul Jones, a kalóz.” Dráma 5 felv. Irta Dumas f. fordította Egressy B. **Szombat, okt. 24.** „Faust.” Opera 5 felv. Zen. szerz. Gounod.

Vasárnap, okt. 25. „Szécsi Mária.” Eredeti színmű dalokkal 3 felv. Irta Szigeti. Zen. szerz. Erkel Gy.

Hétfő, okt. 26. „A hisztért.” Színmű 5 felv. Irta Feuillet Oktave, ford. Radnótfáy S.

Kedd, okt. 27. „Borgia Lucretia.” Opera 3 felv. Irta Bidera, fordította Jakab István. Zenéjét szerz. Donizetti.

Szerda, okt. 28. „A fehér hajsza.” Vigj. 1 felv. Irta Feuillet Oktave, ford. Radnótfáy Sám.

Ezt követte „Borára derü.” Vigj. 1 felv. Girardin Emilia „La joie fait peur” címü műve után fordította Feleki M.

Csütörtök, okt. 29. Romy Gizella k. a. első színi kísérletül „Troubadour” Opera 4 felv. Zenéjét szerz. Verdi.

Budai népszínház.

Okt. 23. „A két huzár.” Énekes bohózat táncokkal. Ezután „III. Richard,” ötödik felvonásban a szellemekeli jelenet.

Okt. 24. Először: „A fecskegök.” Nagy operette 2 felv. Zenéjét szerzette Offenbach. Ezt követte: „Az Gertrud volt, vagy: A párisi operabéli czivódás.” Vig operette 1 felv.

Okt. 25. „A braziliai.” Uj tréfajáték énekkel 1 felv. Ezután „A fecskegök.” Operette 2 felvonásban. Offenbacholt.

Okt. 26. „Páholly az operaházban.” Uj vígjáték 1 felv. Irta Legouve Gyula; fordította Tarnay Pál. Ezt követte: „A fecskegök.” Vig operette.

Okt. 27. Műkedvelők tartottak előadást az alföldi szükkölködők javára csekély számú közönség előtt. A darab, mit ez alkalomra választottak, „Falura kell menni.” 3 felvonás-os vígjáték volt. Mint műkedvelők, Gyöngyösi H.-né asszony, Patay Irma és Bekella Iren kisasszonyok, továbbá Antalik K., Széky Antal, Varga Gyula és Csacsókó E. urak szerepeltek.

Okt. 28. és 29. „A fecskegök.” Vig operette. Ezután „A szellemalakok mutatónya.”

SAKKJÁTÉK.

201. sz. f. — Dósa Gáboról (Pesten).

Sötét.

ÁRJEGLYZÉKE

legújabb magyar könyveknek,

Heckenast Gusztáv kiadó-hivatalában Pesten,

egyetem-utca 4-ik sz. a. megjelentek, és minden könyvkereskedésben kaphatók:

Jósika Miklós. A végváriak. Regény Bethlen Gábor fejedelem korából. Három kötet. 8-rét. (175, 177, 172 lap.) Füzve 3 ft.

Gr. Majláth J. Magyar regék, mondák és népregek. Fordította Kazinczy Ferencz. Kiadta Kazinczy Gábor. 8-rét. (VI. 361 lap.) Borítékba füzve 2 ft. 50 kr.

Merényi László. Dunamelléki eredeti népmesék. Két kötet. 8-rét. (I. 190, II. 180 lap.) Borítékba füzve 2 ft.

Asbóth L. A hadvezér és a hadtudomány alapelvei. Az újabbkori hadjáratok történetével felvilágosítja. Két kötet. 8-rét. (320, 349 l.) Füzve 4 ft.

Frankenburg Ad. Az öreg Bolond Miska kalandjai, szárazon és vizen, mennyben és pokolban. 8-rét. (287 lap.) Füzve 2 ft.

Zilahy Károly. Magyar koszosok albuma. Írói élet és jellemrajzok. Mutatványokkal és tízenegy acélmetszettel. Nagy-8-rét (120 lap.) Diszkötésben 5 ft.

Bajza összegyűjtött munkái. Második bővített kiadás Toldy Ferencz által. A szerző arcképpel. Hat kötet. 8-r. (207, 221, 206, 235, 215, 256 lap.) Nyom. papíron füzve 4 ft. Velin-papíron, diszkötésben 8 ft.

Virág Benedek. Magyar századai és poetai munkái. Harmadik kiadás Toldy Ferencz által. A szerző arcképpel. Hat kötet. 8-rét. (252, 218, 193, 191, 224, 239 lap.) Nyom. papíron füzve 4 ft. Velin-papíron, diszkötésben 8 ft.

Tompa Mihály. Virágregék. Nyolczadrét. (175 lap.) Diszkötésben 1 ft. 50 kr.

Tompa Mihály versei. Hatodik kötet. Vegyes tartalommal. 16-r. (215 l.) Ara füzve 1 ft. 20 kr. Kötve 1 ft. 60 kr.

Gróf Széchenyi István politikai iskolája, saját műveiből összeállítva. Két kötet. N-8-rét (384, 456 lap.) Ara füzve 5 ft.

Jókai M. Szélcsend alatt. Elbeszélések. Két kötet. 8-r. (210, 164 lap.) Borítékba füzve 2 ft.

Jósika Julia. Pályavezető. Jó tanácsok világba lépő fiatal leányok számára. Kis nyolczadrét. (432 lap.) Borítékba füzve 2 ft. Diszkötésben 2 ft. 80 kr.

Tárkányi Béla. Hajadonok őrangyala. Katolikus imakönyv. Tizenhatdrét. Nyomatató papíron vászonba kötve 1 ft. Velin-papíron, bőrbé kötve, aranyvágással 2 ft. 50 kr. Diszkötésben 5 ft.

A magyar ember könyvtára. Pákh Albert, a Vasárnapi Ujság szerkesztője felügyelete alatt. I. II. kötet. Előfizetési ár 4 kötetre 2 ft., postán bérmentesen külvé 2 ft. 50 kr.

Nemzeti színház. Kiadja Toldy István. Ara egy-egy kötetnek 80 kr.

I. kötet: **Béldi Pál.** A gróf Teleki-féle alapítványból száz arany pályadíjjal jutalmazott eredeti szomorudjáték 5 felvonásban. Irta Szigligeti Ede. 8-rét. (179 lap.)

II. kötet: **A jó barátok.** Színmű 4 felvonásban. Irta Sardou Viktor. Fordította Szerdahelyi Kálmán. 8-rét. (171 lap.)

III. kötet: **Fenn az ernyő, nincsen kas.** A gróf Teleki-féle alapítványból száz arannyal díjazott eredeti vígjáték. 8-rét. (155 lap.)

IV. kötet: **A kísértés.** Színmű öt felvonásban. Irta Fenillet Octave. Fordította Radnótfay S. 8-rét. (128 lap.)

V. kötet: **A rendszeres férjek.** Vígjáték 3 felvonásban. Irta Belot Adolf. Franciaából Berezik A. és Toldy J.

Jókai Mór. Felfordult világ. Két rész egy kötetben. Kis 8-rét. (180, 116 lap.) füzve 1 ft. 50 kr.

Figyelemztetés a t. cz. vidéki közönség számára, különösen oly helyekre nézve, a hol könyvkereskedés nincsen. — Megrendelések a fennhirdetett könyvekre egyenesen a fennevezett kiadó-hivatalhoz intézhetők, a mely a szétküldést pontosan posta-uton eszközöndi, és pedig azon esetben, ha a megrendelt könyvek összege legalább 2 ftozt tesz, bérmentesen. Az illető összeg vagy előre beküldendő a kiadó-hivatalhoz, vagy a könyvek átvételkor a posta-hivatalnak kifizetendő.

Jósika Julia. Való és költött. Novellák és vázlatok gyűjteménye. Három kötet. Füzve 3 ft.

Tompa M. Regék és népregek. Külön kiadás. — Diszkötésben 3 ft. 50 kr.

Szász K. A vers-szaválás elméleti és gyakorlati kézikönyve. 8-rét. (316 lap.) füzve 1 ft.

Első Napoleon császár élete. A leghitelesebb kútfók után. Czimképes harmadik kiadás. Kis 8-rét. (504 lap.) füzve 2 ft. Diszkötésben 3 ft.

Petőfi's Al. Lyrische Gedichte. Deutsch von Theodor Opitz. 2 Bände. Erster Band 1842—1846. Zweiter Band 1847—1849. Mit dem Bildnisse des Verfassers. 8-o. (I. 506, II. 422 S.) Gehftet 4 ft. 50 kr.

Asbóth Lajos emlékiratai az 1848-ki és 1849-ki magyarországi hadjáratból. Második kiadás. Két kötet. 8-rét. (I. 288, II. 160 lap.) Borítékba füzve 3 ft.

Lauka Gusztáv. Szellemi szikrák. Nevezetes emberek köz- és magánéletbeni elmés rögtönzése és élcezes mondatai. 8-rét. (XVIII. 304 lap.) Borítékba füzve 2 ft.

Horváth Mihály. A magyarok története rövid előadásban. Harmadik javított kiadás. 8-rét. (586 lap.) Ara füzve 2 ft. 50 kr. Vászonba kötve 3 ft.

Konek Sándor. Dr. Egyház-jogtan kézi-könyve. Különös tekintettel a magyar szent korona tartományaira. Nagy nyolczadrét. 710 lap. Füzve 4 ft. 50 kr.

Ókröss Balint. Általános törvénykezési eljárás peres és perenküli ügyekben, a legújabb törvényhozás szerint. Felvilágosító jogszakkal és kimerítő irónympéldákkal, bírák, ügyvédek s a közélet használatára. 1863. Füzve 5 ft.

Dr. Mackelley Ferdinánd. A római jog tankönyve. A tízenegyedik, dr. Fritz János Ádám által tetemesen javított és bővített kiadás után magyarra átítték Báttaszéki Lajos, Löw Tibor és Wagner Géza. Első kötet. 8-rét. (296 lap.) (E munka három kötetből álland, és a 2-ik, 3-ik kötet nem sokára meg fog jelenni.) Ara 6 ft.

Ókröss Balint. Magyar polgári magánjog az 1848-ik évi törvényhozás és az országbírói tanácsokmány módosításai nyomán, átdolgozott és bővített második kiadás. Füzve 5 ft.

Kautz Gyula, jogtudor. Politika vagy országásztan, tekintettel a két művelt világréz államintézményeire és törvényhozására rendszeres kézikönyvül. Nagy-8-rét. Két kötet, füzve 4 ft.

Kautz Gyula. Nemzetgazdaság- és pénzügytan. Rendszeres tan- és kézikönyvül. Füzve két kötet 4 ft.

Ismerettár. Nélkülözhetlen segédkönyv, mely a történelem, természet s egyéb tudományok és művészet köréből lehetőleg minél több érdekes tárgyat és egyéniséget betűsorozatos rendben megismert. Tíz kötet: A—Zwingli. Ara egy kötetnek 1 ft.

Ollendorff H. G. eredeti angol nyelvtani új tanrende, melyet követve, néhány hónap alatt lehet olvasni, írni és beszélni tanulni. A magyar tanulók használatára átdolgozta Egan James. Füzve 1 ft. 50 kr.

Okrucky Justinian. Magyar-olasz nyelvtan. Oktatás az olasz nyelvet tanító segítségével, vagy anélkül is megtanulni. Füzve 1 ft.

Schwiedland Frigyes. Francia nyelvtan. (364 lap, 8-rét) Füzve 1 ft. 50 kr.

Vachott Sándorné. A magyar nemzet története, röviden előadva. Olvasmányul s tanodai használatára fiatal leánykák számára. 8-rét. (241 lap.) Füzve 1 ft.

Vachott S. Rövid magyarok története. 7—10 éves kis leánykák számára olvasmányul s tanodai használatra. Ara 50 kr.

Heckenast Gusztáv kiadó-hivatala.

Hirdetések a Vasárnapi Ujság 44-ik számához 1863.

Uditő-nedv lovak számára,
Kwizda Ferencz Jánostól Korneuburgban.

Első Ferencz József császár és apostoli király Ó Felsége által az ausztriai államok összes területére nézve — megelőzőleg annak gyakorlati használatát s a magas cs. kir. ausztriai egészségügyi hatóság által történt megvizsgálata után — egy kizárólagos szabadalommal látottat el, s a londoni 1862. évi világiállításon éremmel kitüntetve — ő felségeik az angol királynő s porosz király udvarai istállóiban, az alább felhozott bizonyítványok szerint az illető főlovászmesterei hivatalok részéről történt hivatalos megállapítás folytán a legnagyobb eredménytel használhatók; annak rendkívüli hathatósága különösen szélhűtés, csúszó baltalmak, megrázdulások s kifejezőmódozóknál stb. bizonyult; ezen uditő-nedv a lovak a legnagyobb erőtlettel járó munkában a késő korig folytonosan vidám és jó erőben fenntartja.

Egy palack ára 1 ft. 40 kr.

Két palacknál kevesebb nem rendelhető meg, a pakolásért 30 krajczár számítatik.

Valódi minőségben kapható:

PESTEN: Török József gyógyszerész úrnál, király-utca 7-ik szám alatt.
Aradon: Probst F. J., — B-Gyarmaton: Omazta T., — Debreczenben: Bignio J., — Eperjesen: Zsembery, — Esztergomban: Bierbrauer J. C., — Isper: Flamm L., — Kassán: Novelli A., — Kolozsvárt: Wolf J., — Miskolcon: Spuller A., — N-Kanisán: Feszlehofer J. és Rosenfeld J., — Pápán: Bermüller J., — Pozsonyban: Scherz F., — Bimaszombában: Hamalir A., — Szegszárdon: Gutter A., — Sopronban: Pachhofer L. uraknál. 361 (1-4)

Marhavész.

Dögös befolyások ellen, mint a leghathatóbb óvszernek elismert

korneuburgi marhapor,

valódi minőségben kapható **PESTEN: Török J. gyógyszerész úrnál,** király-utca 7-ik sz. a., — **Thalmayer és társa,** — **Halbauer testvérek,** — **Glatz L. E.,** — **Blau M. P.,** — **Hollossy testvérek,** — **Kinál és Frühwirth uraknál.** — **BUDÁN:** az udvari gyógyszerész úrnál.

Aradon Probst J. F., Tones és Freiberger, — B-Gyarmaton Sippler testvérek, — Brassóban Heschheimer J. L. és A., Gyertyánfi A. és fia, — Csaczan Bentstath Ferd., — Csáktornya Marosuti brókerei, — Debreczenben Csanak és társa, — Dobsinán Tirscher E., — Esztergomban Bierbrauer J. C., — Egerben Steinhauser A. I., — Eszéken Deszthly István, — Ersekújvárt Konlegr Ignác és Kappel J., — Fehérvárt Kovács P. és Legmann A., — Győrött Jerő A., — Kőrömczön Ploy C., — Léván Bolemann A., — Liptó-Szent-Miklóson Krivosz J., — Lugoson Kronstner Ferencz gyógyszerész, — Miskolcon Spuller J. A., — Maros-Vasárhelyen Fogaras Demeter, — Nagy-Kanisán Feszlehofer J., Rosenfeld J., és Zerkovits W. A., — Nagyszombatban Smekei G. W. A., — Nagy-váradon Kalovics Karacsöny, — Nyiregyháza Mathaidesz G. gyógyszerész, — Pécsét Herzog B., — Pozsonyban Scherz F., Wimmer J. és Haekenberger testvérek, — Rozsnyón Eds J. J., — Szepeshent-Györgyön Kovács és fia, — Selmezen Dimák J. E. és Zelenka F., — Szigethváron Koharits C. Simándon Csiky M., gysz., — Sopronban Pachhofer L., — Szegeden Aigner, — Sziszeken Wellenreiter A., — Tatan Hennel C., — Tisolcon Bukovszky A. L., — Török-Szent-Miklóson Hoffmann W., — Ujvidéken Schreiber F., — Vág-Ujhelyen Bayersdorf L., — Veszprémben Tuszkan Mayer, — Zimonyban Joannovits D. és fia uraknál.

Magas csász. királyi helytartósági engedéllyel, ddtó Grúz, július 31. 1862., 13,112-ik szám, és az itteni várostanácsnak 1863. évi augusztus 18-án 16,857-ik szám alatt két határiti végzésével ezennel a nyilvánosságának átadatik.

KÖLLER F. vértisztító syrup (conserva) és vértisztító theája.

Ezen két szer 30 évi tapasztalás által van megpróbálva, szelíden és osztalólag hatnak, és mindazon bajokban használhatók, melyeknek a nedv megromlottság szolgol alapul, nemcsak azon ártalmas anyagokat távolítják el, melyek a testi szervezetre káros befolyásnak, ugymint: epe, nyálka, savanyúság stb., mielőtt még az első uton (a beléktől) a vértömegbe felvételnek, hanem ezeket el is választják, ha már a nedvtömeggel valóban össze volnának is vegyülve, lassan és alaposan a vérből, miáltal a különböző betegségeknek a legbiztosabb és legjobb gyógyszerékké válnak, mely betegségek a nyomtatott használati utasításban elő vannak névszerint számlálva.

Ára egy üveg conservának 1 ft. 50 kr., egy nagy csomag theának 1 ft. 30 kr., egy kisebbnek 75 kr. — Mindkét gyógyszer mellé nyomtatott használati utasítás adatik. — Kapható: 299(6-6)

PESTEN a magyarországi főraktárban TÖRÖK J. gyógyszerész úrnál, király-utca 7. sz. — **BUDÁN:** az udvari gyógyszerész úrnál.

Az állam által biztosított, és ő felsége a király által jóváhagyott új állam-vaspalyakölcsön-sorsjegyek.

Főnyeremény 25,000 egyletti ezüst taller.

Huzás: folyó évi november 1-én.
A kölcsön főnyereményei: 25,000, 20,000, 18,000, 16,000, 15,000, 14,000, 12,000, 10,000, 8,000, 7,000, 6,000, 5,000, 2,500, 2,000 stb. egész 11 R. tallérig ezüstpénzben, mint legalantabb nyereménye minden kihuzott sorsjegynek.
A huzás folyama alatt minden sorsjegynek okvetlen nyernie kell; különösen megjegyzendő, miszerint a bekövetkező huzás nem series, hanem egyedül számok huzása.
1 sorsjegy ára, mely egy huzásra érvényes, 2 ft.
11 sorsjegy ára, mely egy huzásra érvényes, 20 ft.
Vidéki megrendelések, a pénzüszlet beküldése mellett, pontosan s titoktartás mellett teljesíttetnek. — A sorshuzási lajstromok annak idejében bérmentesítve küldetnek meg.
Hensler Károly nagykereskedése által majnai Frankfurtban.
341 (4-4) P. S. Tervek s egyéb tudnivalók iránt bérmentes levelek által lehet értekezni.

Leszállított áron!

tisztelettel ajánlja az alulirt megpróbált s a legjobbaknak elismert kukorica-morszólót . . . 16 ft. és vető-gépeit 12 ft. franko Pesten, a raktárban.
LINDLER J. R. bálvány-utca 12. sz. a.

A híres Archibasal-spiritus, mely a legkiválóbb gyógynövényekből van készíve s összeállítva, az idegek, izmok és test erősítésére stb. a legjobban ajánlható. Az üvegcsék mindögykére „Archibasal-Spiritus” név van benyomva, s a készítő pecsétjével, mely a vevőt a hamisítások ellen védi — ellátva. — Egy üvegcséje ára 1 uj ft.

Stoughton, gyomor-elixirje, ugynevezett „Menschenfreund” a gyomor erősítésére, az emésztés és étvágy előmozdítására s helyreállítására stb. — Egy üvegcséje ára 50 kr.

Potsdami balzsam, (Parfume aromatique balsamique) fogfájás, csúszó bántalmak, közhvény, ideggyengeség, fagyások minden nemei, szemgyengeség és szárazságot-izom-göröcsök ellen. — Egy üvegcséje ára 1 ft.

Schwarz-féle hajnövesztő-kenőcs, a hajnövesztés fenntartására, alopátiára és felfrissítésére. — Egy fél tégely ára 40 kr., egész tégelyé 70 kr.

A főraktár az egész ausztriai államokra nézve **Fürst József,** gyógyszerész Prágában (Pofic 1044-2 sz. a.) hova azon gyógyszerész urak, kik raktárt ohajtának átvállalni, fordulhatnak. 222 (22-24)

PESTEN: Török József gyógyszerész úrnál, király-utczában 7-ik szám alatt. Továbbá kapható: Aradon: Schwelengreber, — Bakauban (Moldva): Pök, — Buczaczon: Czarkowschi, Déván: Büchler A., — Gréczenben: Eichler és Purgleitner, — Karlsbadban: Becher, — Lembergben: Laneri Berliner és Tomanek Rucke, — Munkácson: Gottier L., — Pozsonyban: Henrici, — St. Veitban: Rippert, — Szatmáron: Börkey Imre, — Temesvárt: Pecher és Solquir, — Tisolcon: Bukovszky A. L., — Varadon: Lellis uraknál.

Ausztriai császár Ó Felsége által szabadalommal kitüntetett gyorsan és biztosan ölo

PATKÁNY-MÉREG,

patkányok-, házi- és mezei-egerek, hőrösgöök és vakandokok kiirtására. Egy tégely ára 1 forint ausztr. érték.

Valódi minőségben kaphatók **PESTEN: Török József gyógyszerész úrnál,** király-utczában, — **B-Gyarmaton** Omazta T., — **Debreczenben** Bignio J., — **Eperjesen** Zsembery, — **Ersekújvárt** Konlegr Ignác és Kappel, — **Kassán** Novelli A., — **Kolozsvárt** Wolf J., — **Miskolcon** Spuller F. A., — **N-Kanisán** Rosenfeld A., — **N-Bányán** Haraszok J., — **Pozsonyban** Scherz F. és Haekenberger testvérek, — **Rimaszombában** Hamalir, — **Székes-Fehérvárt** Kovács J., — **Szentesen** Eisendorfer G., — **Szolokon** Schefosik I., — **Sopronban** Pachhofer, — **Tisolcon:** Bukovszky A. L. uraknál. 364 (2-6)

Legbiztosabb szer a fogfájás ellen.

Az általános jónak tapasztalt fájdalom-csillapító fogcsépek, melyeket alulirtot délamerikai gyökerekből állít elő, s mely már európai hírek örvend, s a legértelmesebb orvosok által, mint ilyen, rendeltetik, az azt használni kívánók érdeke és kényelmére minden időben valódi minőségben kapható a főraktárban **TÖRÖK JOZSEF** gyógyszerész úrnál Pesten, király-utca 7-ik szám alatt. — **Budán:** az udvari gyógyszerész úrnál.
Egy üvegcséje ára használati utmutatással 70 krajczár és 1 forint.
371 (2-6) **Jovanovics Miklós,** a bécsi egyetem által oklevelezett fogorvos. Lakása: Linczben.

Dr. Pattison köszvénygyapotja (Gicht-Watte)

Egy csomag ára 1 ft. 10 kr. Fél csomag ára „ 55 „ Postai feladással 10 krral több.
Valódi minőségben kapható: **Pesten:** Török József gyógyszerész úrnál, a király-utczában 7. sz. a. **Budán:** Crimpelz T., tabán, szarvaster 118-ik sz. a. 375 (2-6)

Legbiztosabb szer fogfájás ellen
dr. Peycha
alveolar-fogcseppjei
Ára egy bepecsételt üvegnek 1 ft.

Ezen fogcseppnek különleges hatása az alveolar- (fogréteg-) idegekre, melyek az összes fogakat ágaikkal ellátják, tehát minden fogfájdalom fészket bódító, csillapító és fájdalomcsillapító, miután ezen cseppel által az alveolar-idegek minden rendellenes tevékenysége megszüntetik, s ennélfogva számtalan észleletek alapján, legbiztosabb sikerrel, a következő esetekben alkalmazhatók: 1. Lyukas fogaknál, ha a fogfájdalom az idegek fedetlenségéből származik. 2. Tisztán csúszos fogaknál. 3. Vértólulással (nők fogfájdalma) és fognyibajokban. 4. Minden csúszos fogfajknál. Ezen fogcseppnek naponkénti szájvízkénti használata által (10 csepp egy felcsésze vízben) a fogak és fogíny a késő aggkorig épségben tartatnak.

VIPERA-ZSINÓROK
Ára 1 darab zsinórnak
1 ft. 58 ujkr.
KRIEGER A.,
gyak. tyukszemorvos,
TYUKSZEM-TAPASZA.
Ára egy skatulyának 70 kr. újjépben.

A főraktár létezik Magyarországra nézve:
PESTEN: Török József, gyógyszerész király-utca 7-ik szám alatt.
Csakortornán Károly A., — Debreczenben Borsos F. gyógyszer., — Eleken Van C., — Kassán Novelly A., — Lugoson Kroner F., — Miskolcson Bözörményi J., — Maros-Vásárhelyen Fogarassy J. D., — Nagy-Bányán Papp J., — Nagyváradon Janki A. és Karacsony K., — Nyiregyháza Mathaides G. gysz., — Putnokon Szepessy G. A., — Sz.-Fehérvárt Oblath J., — Szigetvárt Barvath O., — Szegeden Kovács A., — Sepsi-Szentgyörgyön Kovács és fia., — Temesvárt Roth L., — T.-Szent-Miklóson Hofmann W., — Újvidéken Schreiber F., — és Váradon Halter A. uraknál. 363 (1-6)

As általában elismert valódi s egészen frisen érkezett
SCHNEEBERGI NÖVÉNY-ALLOP
mell- s tüdőbetegek számára,

továbbá : rekedtség, nátházás, ingerköhögés, mellszorongás, elnyálkásodás, torokgyulladások s nehéz légzés ellen, — egészen friss minőségben kapható:
PESTEN: Török József gyógyszerész úrnál a király-utczában, — Thalmeier A. és társa, — Oszetszky F., — Schirk J., — és Gerhardt A. uraknál.
BUDÁN: Schwarzmeyer J. gyógyszerész úrnál.

Aradon: Probst F. J. gy.
Aszódon: Sperlagh J. gy.
Bajan: Kleinaut J. gy.
Brassóban: Gyertyányfi, Fabi-
k és Jekelius gysz.
Battányán: Biganó K.
Belgradon: Nicolaovics test.
Besztercen: Dietrich és
Fleischer
Bonyhádon: Kramolin J. gy.
Brassóban: Fabiok Ed.
Brodban: Valentovics gy.
Csakortornán: Károly A.
Csanon: Borsay F. gysz.
Debreczenben: Göltl N. gy.
Deesen: Krémer S.
Dettlén: Braumüller J. gy.
Deveserben: Hofmann B. gy.
Eszéken: Károlivics gysz.
Eperjesen: Zsember Ign.
Ereskújvárt: Conlegrer J.
Egerben: Wessly gysz.
Eszéken: Thürner fia és
Desslthy gysz.
Győrött: Brunner F.
Gyulán: Lukács gysz.
Haezfeld: Hagelschmidt V.
Hátszegén: Mátyás B. gysz.
Ipolyszagon: Mikulási T.
Janosházán: Kuna gysz.
Jolsván: Maletor gysz.
Kaposvárt: Schröder J. gy.
Köszegén: Strehle gysz.
Kis-Martonvált: Benich J. gy.
Kis-Martonvált: Kodolányi
gysz. és Spatay A.
Kassán: Eschwart E.
Késmárkon: Generstich C. és A.
Késkömeten: Papp M.
Karansebesen: Weber A. gy.
Károlyfehérvárt: Fischer
Ed. gysz.
Kolozsvárt: Megay C. M.
Körmezőn: Draskóczy gy.
Károlyfehérvár: Fischer E.
Kubinban: Stojánovics.
Kun-Sz.-Miklós: Stoit A.
Lőben: Lehrer S. J. gysz.
Lubben: Krivácsy gysz.
Lugoson: Arnold J.
Mádison: Breiner K.
Mosonban: Pranter J. gysz.
Miskolcson: Spuller J.
Mitrovics: Kerstonoshics A.
Mohács: Pyrker Gyula gy.
Marosvásárhely: Jeney gy.
Munkács: Gröttler L.
Mohács: Kögel D.
Nyiregyháza: Horács J. gy.
Deveserben: Fuchs J.
Nyitra: dr. Láng E.
Nyiregyháza: Hönisch Ede
gysz.
Nagy-Becskereken: Nedel-
kovic és Haidegger.
Nagy-Kanizsán: Welisch
és Lovacs gysz.
Nagy-Károly: Schöberl C.
Nagy-Kikín: Komka A. J.
Nagyváradon: Janky A.
Nagy-szombatban: Pantot-
schek R. gysz.
Orosházán: Vangyel M.
Pancsován: Graff gysz.
Pécsen: Kunz Nándor.
Pöcsen: Balogh gysz.
Putnokon: Szepessy gysz.
Pozsonyban: Schneeberger
és Dussil gysz.
Roseny: Posch J. gysz.
Rimaszombat: Hamaliar
gysz.
Ruman: Milutinovics S.
Rékason: Boroni K. gysz.
Sasváros: Sándor R. gy.
Szabadkán: Hofbauer I. gy.
S.-Sz.-Györgyön: Ötvös P.
gysz.
Sopron: Voga és Rupp-
recht.
S.-A.-Újhelyen: Deutsch J.
Sastyenban: Mücke A. gy.
Selmezen: Breymann.
Segesvár: Misselbacher J.
Serajevóban: Gyuleka N. G.
Szikszéken: Kubányi F.
Szombathelyen: Mitter-
mayer gysz.
Székesszevárt: Say R.
gysz.
Siklóson: Nyers S. gysz.
Szahmaron: Juracsok D.
Szent-Miklóson: Haluschka
P. gysz.
Szarvason: Réthy V.
Szentesen: Kissdorfer G. gy.
és Prohaszka Gyula.
Temesvár: Kraul és Roth
gysz.
Tokajban: Krötzer A. gy.
Tordán: Welits és Wolf.
Tatán: Nierüt F. gysz.
Török-Szent-Miklós: Pil-
losz M.
Trencsénben: Simon A. gy.
Ungvárt: Telendy gysz.
és özv. Benesch P.
Újvidéken: Schreiber F.
Várannon: Eliazar gysz.
Veszprém: Fremmel.
Vácson: Tragar A.
Várzonban: Halter gysz.
Veresen: Herzog gysz.
Zimony: Ivánovics és fia.
Zalatán: Mécay Gyula.
Zombor: Stein fia Márk.
Zsombokret: Neumann M.
Zentán: Wuits testvérek
uraknál.

Egy üveg ára 1 forint 26 krajczár.
Wilhelm Ferencz egészségi alma-bora és alma-czetje
kitűnő szer: gyomorfájás, rögzött hasszorulás, mellgörcsök, fejköszvény s vértólulás ellen, csúszos és köszvényes bajokban stb. — Ára 50 kr.
A főraktár létezik Bittner Gyula gyógyszerésznél Gloggnitzban.
Az Allop igen hideg és szellős helyet igényel. 355 (2-6)

A csász. királyi szabad. tiszavideki vasut.

MENETREND,

1863. év május 1-től kezdve, érvényes az 1863. évi nyári-havakra.

I. Kassa és Nagyvárad felé:

Bécs	indulás	8 óra	percs	este	7 óra	45 percs	reggel
Pest		6	25	reggel	5	35	este
Czepléd		9	27		8	24	
Szolnok		10	27		9	42	éjjel
Püspök-Ladány		1	26	délután	1	20	
Debreczen		3	—		3	47	reggel
Tokaj		5	25		5	5	
Miskolc		7	24	este	11	3	délután
Forró-Encs		8	33		12	62	délben
Kassa	érkezés	9	56		3	—	délután
Püspök-Ladány	indulás	1	53	délután	1	40	éjjel
B.-Újfalva		2	45		3	6	reggel
Nagyvárad	érkezés	3	45		4	40	

II. Arad felé:

Bécs	indulás	8 óra	percs	este	7 óra	45 percs	reggel
Pest		6	25	reggel	5	35	este
Czepléd		9	27		8	24	
Szolnok		10	40		10	11	éjjel
Mező-Túr		11	45		12	14	
Csaba		1	23	délután	8	9	reggel
Arad	érkezés	3	3		6	—	

III. Kassa- és Nagyváradról Pest és Bécs felé:

Kassa	indulás	5 óra	21 percs	reggel	11 óra	percs	délután
Forró-Encs		6	34		1	3	délután
Miskolc		7	52		3	2	
Tokaj		9	35		5	35	
Debreczen		12	12	délben	10	29	éjjel
Püspök-Ladány		1	45	délután	12	56	
Szolnok		4	44		4	43	reggel
Czepléd	érkezés	5	41	este	5	54	
Pest		8	37		8	45	
Nagyvárad		6	12	reggel	6	33	este
B.-Újfalva	indulás	11	5	délután	11	30	éjjel
Püspök-Ladány	érkezés	12	54		12	16	
Czepléd		5	41	este	5	54	reggel

IV. Aradról Pest és Bécs felé:

Arad	indulás	12 óra	41 percs	délután	8 óra	20 percs	este
Csaba		2	14		11	13	éjjel
Mező-Túr		3	50		2	3	reggel
Szolnok		5	9		4	12	
Czepléd	érkezés	5	56	este	5	39	
Pest		8	37		8	45	
Bécs		6	—	reggel	6	33	este

A közállomásokról indulás ideje, a minden pályaudvaron kifüggesztett részletes menetrendben van kimutatva.

A vasúthoz csatlakozó postakocsik indulnak:
Aradról Szegedre: naponként este 6 órakor; az utasok főlvétele nincsen korlátozva.
Nyiregyházaól Szathmárra: vasárnap, szerdán és pénteken este 6 órakor; az utasok főlvétele 3 személyre korlátozva.
Nyiregyházaól Beregszászra: naponként reggel 7 órakor; az utasok főlvétele 3 személyre korlátozva.
Nyiregyházaól Nagybanyára: hétfőn, kedden, csütörtökön és szombaton este 6 órakor; az utasok 3 személyre korlátozva vannak.
Nagyváradról Kolozsvárra: naponként este 6 órakor; az utasok főlvétele 7 vagy 8 személyre korlátozva van.
Kassáról Újhegyre: naponként este 7 órakor; az utasok 3 személyre korlátozva vannak.
Kassáról Lőcsére: naponként éjjel 12 órakor; az utasok 3 személyre korlátozva vannak.
Kassáról Przemyslre: szerdán és szombaton délután 2 órakor; az utasok 3 személyre korlátozva vannak.
Kassáról Szigetre: naponként éjjel 11 óra 45 perczkor; az utasok 3 személyre korlátozva vannak.
Kassáról Munkácsra: naponként éjjel 11 óra 45 perczkor; az utasok 3 személyre korlátozva vannak.
340 (2-6)

Az igazgatóság.

LILIAM-VIZ.
Francia- és Angolország legelső orvosai által ajánlott bámulatos sikerű szépitő- és mosdóvíz,
mely a hölgyek őszhangzó véleménye szerint pártatlan, s a melyről föltalálja keszeskedik hogy a napfényt, széllel, kükötéseket, pattanásokat, szára bőrt, mélyfoltokat, szával minden bőrtisztáltságot elváltat; az arcot, nyakat, vállakat, karokat, kezeket, hóhéberé, puhává, finommá teszi, s azoknak friss ifju kinezést kölcsönöz.
Ára 1 nagy palacknak 3 ft. Ára 1 kis palacknak 1 ft. 60 kr.

LOHSE szakáll- és szemöldök-növesztő-szere.
(Cydonia Cremé.)
Ezen szer egy év alatt európai hirre vergődött, miután ezer meg ezer férfi tömött szakállat s számtalan hölgy szép tömött, sötét szemöldököt nyert tőle.
A szakállnak a kívánt állást lehet vele adni, s a vörösés vagy színezegott helyemfomnak, s a hajhoz hasonlóknak lesznek általa.
Egy eredeti nagyobb tégely ára 3 ft. Egy kisebb tégely ára 1 ft. 60 kr.
Középponti raktár: LOHSE-nál Berlinben, Jägerstrasse 46.
A porosz kormányzó herczeg, a sachsen-meiningi herczeg, Schwarzenburg-Sondershausen és Lippe herczegek udvari szállítója, — és
PESTEN a magyarországi főraktárban TÖRÖK J.
gyógytarabban, király-utca 7-ik szám alatt. 370(1-6)

Egy hármas meneti
gőzmalom
olesó árt eladandó.

Annak működési képességéről naponként meggyőződés szerzhető Pesten, nagy dífa-utczában 2-ik szám alatt. 372 (1-6)

345 **FELHÍVÁS.** (4-4)

Az osztrai Földvár-nemzetiség közgyűlési határozatából egész tisztelettel felkértnek ugyanazon nemzetiségnek t. z. tagjai és a nemzeti javakban egyéb birtokosai, miszerint folyó 1863-ik évi november hó 15-ig az alulirt nemzeti ügyvezető bekezdendő nyilatkozatukban kijelenteni méltóztatassanak: hogy a szőnyegforgó osztály kihatásánál birtoklétőségüket a dunai vagy a tiszai javakból kivánják-e kikapni?
Együttal kijelentvén ugyanazon nemzeti határozat utasításából, hogy a nem nyilatkozók a kihatási tervezeteket készítésénél úgy fognak tekinteni, mint a kikre nézve egészen közbübs, valjon a Dunánál, vagy a Tiszánál kapják-e ki birtoklétőségüket. — Kelt Pesten, 1863. október 2-án.
Glós Sámuel,
nemzeti ügyvéd (uri-utca 8. sz.)

Fekvő birtok haszonbérbe adása.
Szabad kir. Debreczen város tanácsa részéről ezenel közhírre tétetik, miszerint a Tiszával határos ohati pusztá, mely 1600 ölével számítva, 8326¹/₂ holdat teszen, a rajta levő alkalmas gazdasági épületekkel egyetemben, 1864. szeptember 29-től számítandó 12 évre, akár egészen, akár két körülbelül egyforma tagban, folyó 1863-ik évi november 9-ik napján Debreczenben, a nagy tanácsereken, délelőtti 10 órakor tartandó nyilvános árverésen haszonbérbe fog adatni.
Az árverési feltételek a városi számvédelváltatásáig megtekinthetők.
10¹/₂ bnaapénzrel ellátott lepecsételt írásbeli ajánlatok is elfogadhatók.
Kelt Debreczenben az 1863. október 5-én tartott tanácsülésből. 349 (3-6)

A városi tanács.

Őszi-legelő és széna.
Pestmegyében, Adacs pusztán, 300 darab szarvasmarhának és 8000 darab birkának való jó és elegendő ősz-legelő bére adatik, és ugyanott mintegy 5000 mássa jó minőségű idei széna eladó. — Bővebb föltételekért bérmentes levelekre Sz. M. ur ad Adacs-on, utolsó posta Kun-Szent-Miklós 339 (3-3)

ELSZÓLÍTÁS
és emlékeztetés

mindazon t. ez. lotteriaszálzókhoz, kik sajátosság tervem szerint járszanak.
Mint hogy bebizonyult, hogy módszerem kellő alkalmazása által ismét s a legújabb időben több nyeremény tétetett, azaz nyerőszámok találtak el, — de fájdalom, mind ez óraig csak két ur, pedig Grécs-és Trieszben, volt irányban oly előzékeny, hogy engemet egy elismerési összeggel, — melyért ezenel hálaöszönetemet nyilvánítom, — tiszteltet meg; felkérem egyszersmind azokat is, kiket e hirdetésem illet, hogy rólam hasonlólag megemlékezni s adott szavukat beváltani sziveskedjenek. Német nyelvű irat bérmentes levelekkel előfod: BOLD AG., mérnök Hamburgban, az Elbe mellett. 381 (3-4)

BÖHM és KÁNYA

József-tér 10-ik szám alatt,
ajánlják
minden évszakra
dúsan ellátott
legújabb bel- és külföldi
divatárúkat. 8-0

MOLL SEIDLITZ PORA
MOLL A.
védjegye
Különleve jutalomdíjakat nyert a parisi világkiállításban 1855-ik évről.

Központi szállítási rakhely a „golyához“ címzett gyógyszer-tár Bécsben.

Figyelemztetés. Tapasztalattal, hogy a Seidlitz-porok szőrl szőra az enyém után nyomtatott, sőt a közönség ámitása végett hamisított névalírásokkal ellátott használati utasításokkal adtak el, s e végett a külső alak hasonlatosságánál fogva saját gyártmányommal könnyen felcserélhetetnek; ezen hamisítványok megvételel mindenkit ezen megjelölésűvel óvok, miszerint az általam készített Seidlitz-por minden katulyája megkülönböztetésül hasonló készítményekel saját parjegyem és aláírásommal van ellátva; és minden egyes adag fehér papir-burkolatán ismerjélül víznyomásban „Moll's Seidlitz-Pulver“ látható.

Ára egy bepecsételt eredeti katulyának 1 ft. 25 kr. — Használati utasítás minden nyelven.
E porok, rendkívüli s a legkülönbözőbb esetekben bebizonyult gyógyhatásuk által minden eddig ismert házi-szerek között tagadatlanul az első helyet foglalják el; — mint azt sok ezer, a nagy császári birodalom minden részeiből került s kezeimnél lévő hálaíratok a legreceptesebben tanúsítják, hogy e porok rögzött szorulásoknál, emésztetlenségnél és gyomorhívélnél; továbbá görcsök, vese- és ideges bajokban, szívbetegságnál, gesség okozta főfájásnál, ver-tódulásnál, csúszos fogfájdalomnál, végül hysteriára, bukóra és huzamos hányásra hajlamlan stb., a legjobb sikerrel alkalmaztattak, s a legártósabb gyógyhatás eredményezték. — Az ez értelemben igenis kiterjedt levelezés számos bizonyítványt tartalmaz oly betegek részéről, kik, miután nálom minden, gyakran allopathikus és hydropathikus gyógymód eredménytelenül kimerítetett, ez egyszerű házi szerhez folyamodtak, és ebben rongált egészségöknek helyreállítására oly soká eredménytelenül keresett gyógyszer megkelelt. — Ez elismerő-iratok között a társadalomnak csaknem minden osztályá, u. m. munkások, tanítók, kereskedők, iparosok, művészek, mezőgazdák, tandrok és hivatalnokok, sőt gyógyszerészek és orvosok, valamint minikét nemzeti oly egyének is képviseltek, kiknek ezelőtt még a legirihetőbb gyógyfórtások sem okoztak legkisebb könnyebbulást, és kiknek egészségök csupán csak a Seidlitz-poroknak rendes használata által állított helyre.

A főraktár létezik:
PESTEN { TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerész úrnál, király-utca 7-ik szám alatt.
STEINBACH JÓZSEF ur kereskedésében, gránátos-utczában.

Ezen czegek alatt szintén megrendelhető:
a norvégiai hegyekről való valódi Dorsch-májhalzsir-olaj is.
Ára egy nagyobb üvegnek 1 ft. 80 kr., egy kisebbnek 1 ft. a. é.

Az üvegesek el vannak látva védmarkokkal és kimerítő használati utasítással. — Ez az egyetlen faj, mely minden túltét előtt vegytanilag megvizsgáltatik és czinkpakkal elzárt üvegekben küldetik el. — Ezen legtisztább és leghatályos májhalzsir-faj a Dorsch-halnak legfogdosabb egybegyűjtése és kiválogatása által van megnyerve, és egyáltalában semmi vegytani kezelés alá nem vonatott, hanem a bepecsételt üvegekben levő folyadék egészen épen és azon állapotban van, miként az közvetlenül a természet által nyújtott. — E valódi Dorsch-májhalzsir-olaj Európának minden orvosi tekintélye által mint legjeltes gyógyszer a mell- és tüdő-bajokban, seropulus és rachitis, köszvény és csúz, idült bőrkütiés, szemgyulladás, ideg- és több más bajokban alkalmaztatik.
295 (10-50)

MOLL A., gyógyszerész Bécsben, „zum Storck“, Tuchlauben.

Zeiller róka-csaló-szere!

mely által a rókkák messze távolról, bárholva kívánatik, összecsalogathatók, a szaglását elvezetik és megkábítják, — ezen állapotban természetűtől szőntőnkre sem figyelvén, a vasba is bízatosan belemennek, könnyen vadászhatók és lesben elejthetők vagy megmégörözhetők. Ezen föltalálhatlan róka-csaló szer által, egyszer valahára előretvén a czél, rókkák közel s messze távolról bármínó vadászati tere összecsalogathatni, a hol azonnal s bizonyosan elejthetők. Ezen varázsszertől érzéketlen olvaszik, finom szőntük bárgyuvát tétetik, s ravaszáguk megmópitatik, s így kikerülhetlen végzetik el nem döntve. Ha mindjárt az elfogult vadásznak, mindezek alattomos vakítócsókai tűnnének is fel, még is biztos lehet abban, hogy ezen semmelli eredmények igen egyszerű, természetes és jól kiszámított alapelvekre vannak fektetve. Bővebbet, a minden küldeményhez csatolt legújabb program tartalmaz, mely kívánatra ingyen küldetik meg. — 5 ujft. bérmentes bekezdése, s a postábr utánvétele mellett a bel- s külföldi bármely tájékkára, gyorsan teljesítem, s a nyolcz lefozetnek megfelelő csaló-szer elszállítással az ahhoz megkivántó specicskek, használati utasítással, programmal, s a hattatnyakkal való rókafogáshoz megkivántó gyakorlati útmutatással együtt. A levelek eképz emizendők: Leopold Zeiller in Bisamberg, (Nieder-Oesterreich) letzte Post Kornenburg. (Külföldre nézve ausztria irányában nem levén postai utánvételel) a pénzüsszeg mindenkor a megrendeléshez csatolandó. 373 (1)

Magyar közügynöki (agensi) iroda
BÉCSBEN.

Az alulirt által a t. magyar közönség kényelmére Bécsben alapított és 10,500 o. é. ftnyi biztosítékkal ellátott közügynöki iroda, melynek felállítását s közlebe történt megnyitása mind a hazai újságlapok által egyhangulag melegen üdvözöltetett, mind a bécsi napi-sajtó által elismerő fogadtatásban részesítetett, — mindenféle rendes ügyekben: legfelsőbb helyre: a központi fő-hatóságokhoz (es. k. miniszteriumok, kir. udvari kancellariák, legfőbb számvevő ellenőri hatóság); más fő- és alsóbb. Bebesben székely egyházi, politikai, katonai, pénzügyi-hatóságokhoz; küzkereseti, hitel-, részvény-, ipar- és kereskedelmi társulatokhoz és ezek előlíróságaihoz benyújtandó folyamódványokat szerkeszt; a benyújtottaknak gyors elintézését szorgalmazza; — jogositva van továbbá ezen közzétölt-intézet a cs. kir. osztrák bíróságok elő tartozó nem peres ügyekre vonatkozólag is beadványokat szerkesztési, benyújtani és szorgalmazni.

Ezen közügynöki (agensi) iroda pénzüsszöket köz-alap és jelzalogi hitelintézetekel kieszközöl; bizonyányi ügyeket elvállal; közvetíti a városi és uradalmi telkek, házak, gyárak, bányák, erdők, szőlők, nyers termények, gabna, bor és egyéb kereskedelmi cikkek eladását és vételét; — részvény- és kamatfizetéseket kieszközöl; uri-csaladok, bel- és külföldi házak, részvény- és biztosító-társulatok és hitelintézetek részére ügynökköskéket elvállal.
Kimerítő programokkal alulirt irodája készséggel és ingyen szolgál.
Szvetenay Miklós,
jogtudor, magyar hites köz- és váltó-üggyvéd és közügynök. Bécs, Kärnthner-strasse 29. sz., Munch szállodája átellenében.

**Minden arnyékszere alkalmazható, vízzel ártolt légmentes készületek, légrárlatall együtt darabja 12 ft., egyszerű arnyékszékárak darabja 4 ft. Készít továbbá: angol és horogony-arnyékszék-csökeket, s azokat a lehető legolcsóbb ártért számítja:
MIKSITS KÁROLY.
Raktár: a városház háttamögötti róza-téren 338 2-ik szám alatt. (4-6)**

Megjelentek Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatalában Pesten, egyetem-utca 4-ik szám alatt, s általa minden könyvtár- és könyvkötőnél az országban kaphatók:

BOLOND MISKA

naptára 1864-ik évre.

Számos eredeti fametszettel.

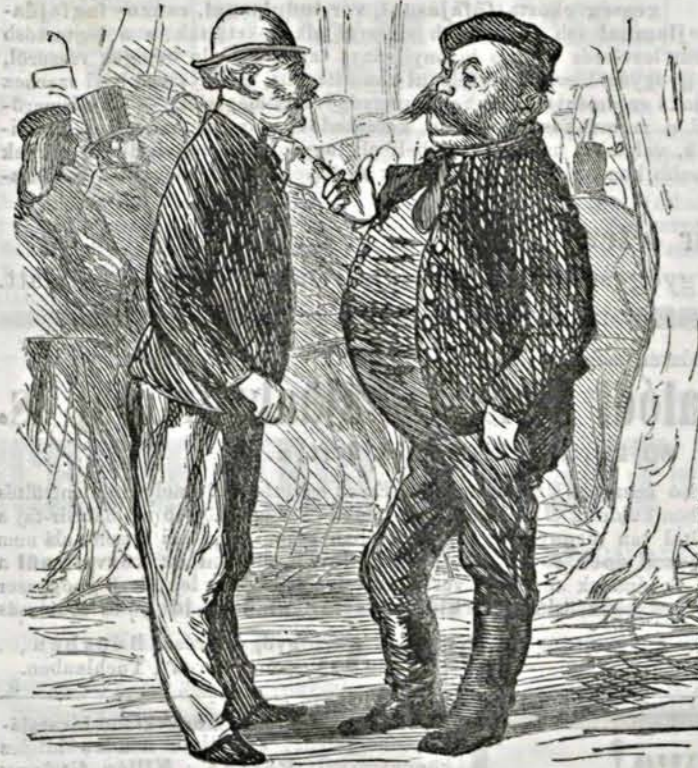
Hetedik évfolyam.

Boltí ára 80 krajczár ausztr. érték.

TARTALOM.

Közönséges naptár. — Ajánlólevél nagy Magyarországra s a többi apró világrészek első kritikájához (fametszettel). — Az 1864-ik évek alkotmányos uralkodója (négy fametszettel). — Az utolsó ítélet. Egy japán bakterem degradált kínai író emlékirataiból (három fametszettel). — Az európai s az ázsiai chinézerek. Igen régi kézirat után (tiz fametszettel). — Egy

újdonsült hírlapkiadónak levele egy facser félreismert lángészhez. — A fiatal és az öreg bagoly. — Az ifjú óriás és az öreg tablabíró. — Utazási töredék (tizenegy fametszettel). — Hónapos krónika (huszonegy fametszettel), s tizenkét tanulságos történeteskével. — Micsoda mindenféle baja van az egészséges embernek, s hogy lehet azon segíteni? — Egy hely a legújabb divat szerint. — A találmányok országa. — Képes adomák (nyolcz fametszettel). — a) Zsidó spekuláció. b) Pörge Peti a panoráma-ban. c) A magyar paraszt a vasúti állomáson. d) Perse. e) Jogtudomány a népeknél. f) A mainzi Juristentag. g) Ártatlan ellenség. h) Párbeszéd a bécsi népiünnepben. — Valami a szakállról. — Látom. — Feltörni valódiók a mainzi Juristentag számára. — A megszegyentett házasság-gyuloló. — Promemoria a „czopf“-os világból. — Aphorismák.

KAKAS MÁRTON

naptára 1864-ik évre.

Számos eredeti fametszettel.

Boltí ára 80 krajczár ausztr. érték.

TARTALOM.

Közönséges naptár. — Bekészítő 1864-re. — Hónapos krónika. — Hippokondri ur vadászkalandja (19 fametszettel). — Különböző betegségek (8 fametszettel). — Hogy kis félreírás. — Enkemester és műkedvelő (fametszettel). — Meteorológiai észleletek april hórlól. — Conjecturalis politika. — Az örök béke (vagy miket fogunk olvasni az európai hírlapokban 1864-ben, a midőn száz esztendőig nem volt már háború. — A „Pesti Holdvilág“ című hírlap és divatlap april 29-diki számból). — A praenumeratio különféle stadiumai Magyarországon. — Hirtorko — statisztikai értékes Kákas Mártonról. — Jó ötlet használni a bajban. — Stratégiai studiumok. — Ki az oláh? ki a román? — A sáska és kolleghi (varseben). — Különös módja a cipzetágításnak. — Humoreszk. Irtá Szerzetesjaki Egy sors üldözött agglegény emlékiratából kitépte Utezu-Bu. — Toilette magyarul. — 51eredeti adomák. — 5. 10. 15. Csizmadia-humoreszk. Irtá Suliguli. — A tudakozó részvevők. — Hirdetmény-rovat (sati).

Reményteljes hajdanaink (fametszettel). — Reményteljes ifjoncaink (fametszettel). — Visszautasított szerlem (2 fametszettel). — Egy kis félreírás. — Enkemester és műkedvelő (fametszettel). — Meteorológiai észleletek april hórlól. — Conjecturalis politika. — Az örök béke (vagy miket fogunk olvasni az európai hírlapokban 1864-ben, a midőn száz esztendőig nem volt már háború. — A „Pesti Holdvilág“ című hírlap és divatlap april 29-diki számból). — A praenumeratio különféle stadiumai Magyarországon. — Hirtorko — statisztikai értékes Kákas Mártonról. — Jó ötlet használni a bajban. — Stratégiai studiumok. — Ki az oláh? ki a román? — A sáska és kolleghi (varseben). — Különös módja a cipzetágításnak. — Humoreszk. Irtá Szerzetesjaki Egy sors üldözött agglegény emlékiratából kitépte Utezu-Bu. — Toilette magyarul. — 51eredeti adomák. — 5. 10. 15. Csizmadia-humoreszk. Irtá Suliguli. — A tudakozó részvevők. — Hirdetmény-rovat (sati).

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatja Landerer és Heckenast, egyetem-utca 4. szám alatt Pesten, 1863.

István bácsi naptára,

vagyis: családos házi-gazdáknak és gazdasszonyoknak, népnevelőknek, helység-elöljáróknak, iparosoknak és földművelőknek való

képes kalendárium 1864-ik évre.

Szerkeszti MAJER ISTVÁN.

Kilenczedik évfolyam. — Boltí ára 50 krajczár.

TARTALOM.

A császári királyi felségnek uralkodó ház. I. Az erkölcsi világ. Tiszteletük szenteké! — A magyar szentek emléke. — A megtért hitelhagyott. — A tengerész sorsa a déltengeren. — Aranymondatok.

II. A kétség naptára. A közönségi erdők-ről. — A falu kocsmájában hogyan lehet a közjót előmozdítani.

III. Népevelők naptára. Honfi imája Sznjászky Antaltól. — Zibrinyi József. — Bécsi iskola-mesterek arany ABC-je. — Selyemtenyészési szótudjók.

IV. A gazdák naptára. Szántóvetés dala. A juhászat köréből. — Fűkaszázó-gép. — Hercegné-tisztító gép. — Kézi- vagy gyalog-kultivátor. — Répszor-kaparó. — A kis angol eke. — Fahézagokra jó tapaszt. — Méhesipés ellen.

V. Gazdasszonyok naptára. Az új évhez (Garaytól). — Marulla. — Hermann Katalin. — A gazdasszony mint házi-kezesnek némi ujdonságok. — A zöldség-

magvak csirázó ereje. — Tukszem elleni gyógyszer. — VI. Történelmi naptár. Hunyadi emléke. — Földfedezett emléke Visegrád fénykorából. — Nagy-Körös szabaddalmas mezőváros múltja és jelenje. — Erdély történelme.

VII. A természet mezeje. Égtani levelek. — VIII. Művészet és ipar mezeje. A szentek az égen és a műipar a földön. — Karacs Ferencz. — Első fametszvény hazánkban. — Olesó és cselészeti szótudjók.

IX. István bácsi a hazában és a nagy világban. Az esztergomi vártemplom épülő homlokzatmetsze. — Eger. — Apponyi könyvtár. — A penitens hányók. — X. Trójk mezeje. Szótudjók (szakkönyvtárban lévőknak). — Paprikás versek. — Megjegyzése a 112-ik lapon levő szótudjónak. — Bélyegűj váltókra. — Bélyegűj okiratokra. — Közönséges vásárok Magyar- és Erdélyországban.

LIDÉRCZ NAPTÁR

1864-ik évre. Több képpel.

Boltí ára 60 krajczár ausztriai értékben.

TARTALOM.

Közönséges naptár. I. Lélekjelenségek és csodás-tünetek. Szellem-jelenségek, örült kísértet, fölélt halott. — Lélekidőző társaság. — A boszorkány. A halott mátká föltámadása. — Az ördög szerető.

II. Úti- és vadász-kalandok. Medve-kalandok. — Vadállati harcok. — Dühödt elefánt. — Erzekény medve. — Hogy tette fogolylyá a bölény-bika a hollandit? — Oroszlán-vadászat egy eltűnt világból. — Bivaly-vadászat Afrikában. — Oroszlán-vadászat. — Egy templom összeomlása. — A szent bernardhegyi lavinak és a zarda. — Chinai kegyetlenség. — Rozmár-vadászat. — Iszonyu halál vigasztalanságából.

III. Hűnesetek. A megtört bűnös. — Amerikai szerelmeletés. — Milyen volt a Patkó rabló-bandája? — Szörnyű tévedés. — Gonosz feleség-kívégzés megfőjtés által. — Gyilkos pap. — Gyujtogatás mint keresetmód. — Norablás. — Iszonyu vérengzés. — Indus lázadás. — Oktatlan gyilkos. — Bogár Mihály híres rabló elfogatása. — Vakmerő gyilkosság. — Vén és vak feltámadás. — Gyermekekben az anyát. — Zsiványok garázdálkodásai. — Meggátolt öngyilkos. — Apagyilkosság egy tál étel miatt. — Rejtélyes eset. — Halva talált ifjú. — Gyilkos haldokló. — Bivalok által elurult gyujtogatás. — Gyermekegyilkos szerelmeletésből. — Hamis játékosok. — Rablókaland. — Jó madarak. — A párisi tolvajok fokozat

szerint. — Merész rablás. — A visszautasított boszúállása. — Gyilkos szabó Pesten. — Alarcos rablók. — Hét angol gyilkos. — Kegyetlen gyilkosság. — Pesti akasztófarigók. — Gyermek-gyilkosság. — IV. Különczések. Egy angol báró-kisszony, ki kutyákat bonczol. — Éneklő rabló. — Vig zsványok. — Különös udvari bál. — Amerikai csoda. — Házasság távirat útján. — Kötélánczos fogadásból. — Méh-szúrás rheuma ellen. — Elménekedő tolvajok. — Uri-koldus. — Az udvarias rablófogás. — Ki mit csinál, ha szerelmes vagy bolond? — Különös gasztus. — Látványos öngyilkosság. — Kutyatörténet. — Egy végredelet, mely minden heten hatnapi vadászatot parancsol. — Kutyaverseny Veronában. — Öngyilkosság mint pénzkérés. — Viz víz helyett. — Az isteni szolgálat Tibetben. — Duplo-bűnhődés. — Sajátságos végredelekezés. — Egy eredeti dűsgazdag. — Lecczek a koldusból. — Elektor szabály szerint. — Különcse közzö-nésd. — Sajátságos fogadás.

V. Elegy-belegy. Főlelevenedett libák. — A levágott fül. — Nem jó tigrissel tró-fálni. — Drága méhek. — Iszonyu baleset. — Borzasztó kor. — Elvezett leány. — Kegyetlenkedések. — Kínestálás. — A kijózanodott részeg. — Csodás menekülés. — Aranyképek a falon (10 mintaképpel). — Országos vásárok. — Bélyeg, kamat, cseléd-bért és érendát mutató tábla.

Pest, november 8-án 1863.

Előfizetési feltételek 1863-dik évre: Egész évre 10 ft. Fél évre 5 ft. Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft.

Régi magyarok régi arcképei.

XII. Mór István, szendrői várkapitány 1645.

A csulai és dadai Mór nemzetség, mely Mór György 1592-ben szőrényi, 1505-ben belgrádi bán, ennek fia László a Palota és Nána kalandos várura, Mór Fülöp a Mohácsnál elesett pécsi püspök s több mások személyeiben virágzott, történetünkben eléggé ismeretes. De valamint a Belgrád várat 1521-ben árulással feladó Mór Mihály, úgy az utána két századdal élt és arcképe által itt föltüntetett Mór István is aligha ezen családból származott.

Mór István, Borsodmegye Szendrő várának kapitánya, valószínűleg a „roskováni“ előnévvel élt Mór családának ivadéka volt, s pedig hihetőleg az 1603–1622-ben élt Benedeknek fia lehetett. A XVII. század folytonos harcaiban próbált vitéz lévén, férfi kora delén III. Ferdinánd királytól Szendrő várparancsnokságára méltatta.

Szendrő vára Borsodmegyében a Bódva kies völgyén emelkedő hegyen magaslott, és a török világban — habár kisebb, másdrangu, — de nem csekély fontosságú erőd volt. És ez időkorban védfalai a csata-zajok és ostrom-viharok sűrű látogatásainak voltak tanui. Urai a Bek-nemzetség tagjai, mint János király és ennek fia János-Zsigmond hívei, mindig kényserítve voltak, résen állani a szomszéd ellenkirály hívei ellenében. De védte vitéz kapitánya Zoltay István, ki még Dobó alatt Eger védelmében mutatta ki hadi ügyességét. Midőn 1566-ban Bebek György, erdélyi seregének élén, nem régebben elvesztett várai visszaszerzésére sietett, s neje, a bécsi udvarhoz hűséget szinlelvé, őt már tárt karokkal várta Szádvárba, Svendi Lázár császári hadvezér Szendrő rövid uton megrakta császári őrséggel. Zokon vette János-Zsigmond kegyeltjének ezen károsodását, s miután Miksa királylyal a diplomatai egyezkedés sikerre nem vezetett, karddal kívánta többi közt Bebek várait is kivívni, és e végre Hasszán temesvári basa

serégét is fölhívá. A török ostrommal vette be a Szendrő környékén fekvő kisebb várakat, Dédest, Putnokot, Finkét, Vadászt, Monokot, de Torna, Regécz, Szendrő stb. kiállta az ostromot. A török be nem vehetvén, vidékét pusztitá; s bizonyosan Szendrő is szenvedett, mert már az 1567. évi országgyűlés három megévt rendelt ki kijavítására, megerősítésére. Már 1578-ban Rákóczy Zsigmond volt Szendrő főkapitánya, ki szendrői őrségével hősiesen elverte a szakszói vá-

MÓR ISTVÁN.

sarra rabolni gyűltt törököt, és Ali béget is elfogta, mint ezt Istvánffy XXV. könyvében, hitelesen leírta. Rákóczy innen 1587-ben egri kapitányságra, innen pedig 1607-ben az erdélyi fejedelemségre emeltetett; de előbb 1588-ban még ő is résztvett ismét Szik-

szónál a törökön vett győzelemben, melyben Széchy Tamás, akkori szendrői kapitány alatt a szendrői várórség is osztozott.

Széchy Tamást a szendrői várkapitányságban, ha nem közvetlenül, idő jártával, Erdélyben Brandenburi Katalin bukása után Csáky István követte, kinek családja maig is birtokos Szendrőben. Egy tízed mulva még zajosabb idők vonultak Szendrő fölé.

Midőn 1644-ben I. Rákóczy György erdélyi fejedelem, az egykori szendrői kapitány fia, Kemény János, Bakos s Bornemisza vezérei alatt serégét III. Ferdinánd ellen küldötte, megjelent e sereg Szendrő-vár falainál, hol küzdenők sem kellett, hők karokkal várta a várórség az erdélyieket, megnyitá kapuit, és rövid uton Rákóczyé lett az erős vár — Hiában állitá Homonnay János, Zemplénvármegye főispánja, ellenők a fölkelést, Rákóczy serege Szerencset is elfoglatá, a nemesség árként tódult hozzá, Homonnaynak magának is futni kellett, s javai a diadalmas sereg által hűtlenség ürügye alatt foglaltattak le. Azonban Rákóczy hatalmában sem soká maradt Szendrő, mert alig haladtak tovább Rákóczy seregei, már 1645-ben Puchheim császári vezér ostrom alá fogta Szendrőt; sikertelen állítottak és küldtek a szemléniek 150 puskás gyalogot; a rövid, de kemény ostrom után a bele állított várkapitány, Monoky István feladá őrségével együtt a császáriaknak. És ekkor, és ennyi elődök utódjaul tétetett Szendrő vára főkapitányává Mór István, kinek egykoru rézmetszet után képét itt mutatjuk be olvasóinknak.

Rákóczy hadi mozgalmai még mind tartottak, de Szendrő még mind pontul és támaszul szolgált az ellenség működésének. Ez okból az erdélyiek folytonosan rajta függött figyelmük, sőt azt vissza kívánván mindenképen szerezni, maga Rákóczy is körülvetet és ostromoltatá. Azonban Mór István edzett